

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1976/77: 21

med anledning av dels propositionen 1976/77: 100 såvitt gäller Arbetsmarknad m. m., dels propositionen 1976/77: 65 om tillfällig höjning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m., jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens i propositionen 1976/77: 100 bilaga 15 (arbetsmarknadsdepartementet) framlagda förslag om anslag m. m. för budgetåret 1977/78 till *Arbetsmarknad m. m.*, punkterna B 1—B 5, B 7—8 samt till *Arbetsmiljö*, punkterna C 5 och C 6. Propositionens förslag redovisas i den löpande framställningen under rubriker som anknyter till propositionens uppställning.

Punkterna B 9—B 11 behandlas i betänkandet AU 1976/77: 20. Punkten B 6 tas upp i senare sammanhang. Punkterna C 1—C 4 har remitterats till socialutskottet (se betänkandet SoU 1976/77: 22).

Vidare behandlas i förevarande betänkande propositionen 1976/77: 65 (arbetsmarknadsdepartementet) om *tillfällig höjning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m.* Propositionen tas upp i betänkandet under avsnittet om Bidrag till arbetsmarknadsutbildning.

I sammanhanget tar utskottet upp nedanstående motioner, varav två väckts med anledning av propositionen 1976/77: 65 och övriga under allmänna motionstiden i år.

Motionerna

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1977

1976/77: 67 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär

1. att riktlinjer för en ny sysselsättningspolitik antas, byggd på följande mål:

- a) full sysselsättning vid maximal sysselsättningsgrad,
- b) kvinnornas fullständiga ekonomiska frigörelse och samma sysselsättningsgrad för kvinnor och män,
- c) genomförande av målen fram till 1990,

2. att de under punkten 1 uppställda målen för sysselsättningspolitiken genomförs med följande åtgärdsprogram:

- a) ett stort statligt industriprogram för avancerad och högt förädlad produktion,
- b) ett program för reform och effektivisering av trafiksystemet,
- c) ett program för utbyggnad av sociala och miljömässiga bristsektorer,
- d) genomförande av sex timmars arbetsdag till 1980,

1 Riksdagen 1976/77. 18 saml. Nr 21

Behandlas i
utskottets
yttr. s. hemst. p.

11 1

- e) stopp för kapitalflykten, som drar arbetstillfällena ur landet,
- f) nationalisering av privata storbanker och kreditinstitut,
- g) planmässig styrning av alla viktigare investeringar.

1976/77: 222 av herr Börjesson i Falköping (c) och fru Göthberg (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för döva och gravt hörselskadade och att denna undervisning skall meddelas medelst teckenspråk och läpp-avläsning. 50 51

1976/77: 225 av fru Hörnlund m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att föräldrar, som för att genomgå arbetsmarknadsutbildning måste bo (tillfälligt) i utbildningsort inom den egna kommunen, erhåller samma förmåner beträffande barnomsorg som föräldrar, som genomgår sådan utbildning utanför den egna kommunen. 34 22

1976/77: 299 av herr Konradsson m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning och förslag angående åtgärder som syftar till underlättande för skolungdom att erhålla feriearbete. 22 9

1976/77: 300 av herr Persson i Karlstad m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär 34 21

1. att en ökad utbildning av bussförare sker i enlighet med det rekryteringsbehov som föreligger (i runt tal utbildning av 2 000 bussförare varje år),
2. att de militära reservfordonen och markområdena i ökad omfattning ställs till AMS och SÖ:s förfogande för nämnda bristyrkesutbildning.

1976/77: 404 av fru Cederqvist (s) och herr Persson i Karlstad (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen efter förnyad prövning medverkar till ytterligare förstärkningar av de psykologiska konsultinsatserna vid arbetsförmedlingarna. 17 3

1976/77: 407 av fru Johansson i Tidaholm m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om skyndsamt förslag om förbättrat och mera enhetligt skydd — inom ramen för arbetsmarknadsförsäkringarna — för elever som deltar i arbetsmarknadsutbildning. 37 27

1976/77: 408 av fru Mårtensson m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en plan, grundad på en omsorgsfull inventering av genom vattenkraftsut- 42 36

byggnad torrlagda eller på annat sätt miljöskadade sjöar och vattendrag, för miljö- och landskapsvårdande insatser, vilka kan ges formen av beredskapsarbeten.

1976/77: 411 av herr Svartberg m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar att riksyркesskolan och arbetsmarknadsutbildningen i Hunnebostrand, i avvaktan på utredningen (U 1976: 10) om den gymnasiala utbildningen, tills vidare bibehålls.

35 24

1976/77: 412 av herr Söderström (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om tillsättning av en arbetsgrupp med uppgift att förutsättningslöst utreda frågorna kring AMU-centers i Norrköping lokalbehov.

36 25

1976/77: 413 av fröken Öhrsvik m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den försöksverksamhet med särskild form av halvskyddad sysselsättning för ungdomar under 25 år med svåra fysiska handikapp som just påbörjats också skall omfatta ungdomar med svåra psykiska eller sociala handikapp.

51 53

1976/77: 537 av herr Hellström m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen begär

1. att regeringen tar initiativ till att planer upprättas av arbetsförmedlingarnas distriktskontor i samråd med de lokala skolmyndigheterna med löpande åtgärdsprogram och resultatredovisningar angående erbjudanden till alla unga arbetslösa om praktik, utbildning eller arbete för bedömning i distriktsarbetsnämnd och lokalt planeringsråd,
2. att regeringen i övrigt beaktar vad i motionen anförts angående insatser mot ungdomsarbetslösheten.

22 8

1976/77: 539 av herr Karlsson i Ronneby m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande regler för timsättning till ungdom i enskilt beredskapsarbete.

42 33

1976/77: 543 av herr Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen

1. uttalar att det sysselsättningspolitiska målet arbete åt alla skall innefatta
 - jämställdhet mellan män och kvinnor i arbetslivet
 - regional balans
 - arbete efter vars och ens förmåga
 - trygghet i anställningen
 - arbete, praktik eller utbildning åt alla ungdomar,

11 1

	Behandlas i utskottets yttr. s. hemst. p.	
2. beslutar att medel beräknas för ett till 300 ökat antal tjänster vid arbetsmarknadsverket,	15	2
9. beslutar att jämställdhetsbidraget för arbetsgivare som anställer och utbildar kvinnor resp. män i vissa yrken höjs från 6 kr. till 16 kr. per timme,	31	17
10. begär ändring i tillämpningsföreskrifterna för jämställdhetsbidraget i enlighet med motionens förslag,	31	17
11. begär att regeringen senast i samband med tilläggsbudget III för budgetåret 1976/77 redovisar hur verksamheten med dels kvinnor i manligt arbete, dels arbetsförmedlare med särskilda uppgifter för kvinnliga arbetssökande skall bedrivas under budgetåret 1977/78,	18	5
12. begär att regeringen under våren 1977 redovisar hur jämställdhetsdelegationens förslag och utredning om de deltidsanställdas villkor skall behandlas av riksdagen,	19	6
13. till informationskampanj för deltidsanställda ställer 500 000 kr. till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande,	19	7
15. begär att regeringen skyndsamt lägger fram förslag om nya statsbidragsbestämmelser för beredskapsarbeten som bättre stimulerar kommunerna att påbörja dagsverksbilliga arbeten,	41	32
17. beslutar höja statsbidraget till företag som anordnar utbildning av anställda som hotas av permittering från 8 kr. till 16 kr. resp. från 12 kr. till 24 kr. per timme,	31	15
18. beslutar höja statsbidraget till företag som låter utbilda redan anställd och samtidigt nyanställer arbetslös person från 15 kr. till 24 kr. per timme,	31	16
19. beslutar att bidraget för utbildning av arbetshandikappade enligt huvudregeln höjs från 8 kr. till 16 kr. per timme,	48	48
20. begär att regeringen låter utreda frågan om utbildningsfonder i företagen,	33	20
21. begär att regeringen redovisar förslag till ett effektivare system för att undvika företagsnedläggningar i svåra arbetsmarknadssituationer,	44	39
22. beslutar att höja det kontanta arbetsmarknadsstödet från 55 kr. till 65 kr. per dag fr. o. m. den 1 juli 1977,	46	44
25. begär att regeringen uppdrar åt sysselsättningsutredningen att pröva åtgärder för att bereda arbete, praktik och utbildning för alla ungdomar enligt riktlinjer som angetts i motionen,	21	8
26. utöver regeringens förslag anvisar 5 milj. kr. under anslaget B 1. Arbetsmarknadsservice för de under punkterna 2 och 13 upptagna ändamålen,	27	14
27. utöver regeringens förslag anvisar 80 milj. kr. under anslaget Bi-	38	29

drag till arbetsmarknadsutbildning för de under punkterna 17, 18, 19 och 22 upptagna ändamålen.

Motionen behandlas beträffande yrkandena 3—8, 14, 16, 23 och 24 av utskottet i senare sammanhang.

1976/77: 544 av herr Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen

5. beslutar att arbetarskyddsavgiften från och med den 1 januari 1978 höjs med 0,07 procentenheter och att de inlutna medlen används för information och utbildning om medbestämmandelagen, 54 61

6. beslutar att anvisa 70 milj. kr. under anslaget Bidrag till arbetarskyddsfonden, 54 61

7. beslutar godkänna de riktlinjer för användningen av de under punkterna 5 och 6 upptagna medlen som anges i motionen. 54 61

Motionen behandlas beträffande yrkandena 1—4 och 8 av utskottet i senare sammanhang.

1976/77: 547 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

53 55

1. att riksdagen beslutar uttala sig för ett statligt kostnadsansvar för driftunderskottet vid skyddade verkstäder,

2. att riksdagen beslutar uttala att de statliga bidragen till anläggningar och maskiner vid de skyddade verkstäderna bör ökas till 70 % av de totala kostnaderna för dessa ändamål.

1976/77: 557 av herr Högström m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att som beredskapsarbeten igångsätts upprustningsarbeten av bandelarna Forsmo—Hoting och Storuman—Hällnäs. 42 35

Motiveringen till yrkandet återfinns i motionen 1976/77: 556.

1976/77: 889 av herr Franzén m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

55 59

1. att riksdagen uttalar

a) att ett institut för forskning inom arbetslivet och arbetsmiljön bör inrättas,

b) att detta institut bör drivas under fackligt huvudmannaskap,

Motionen behandlas beträffande yrkandet 2 av utskottet i ett senare betänkande.

1976/77: 895 av herr Johansson i Arvika m. fl. (s)

49 49

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av projekt för framtagande av praktiska hjälpmedel för synskadade arbetstagare.

1976/77: 896 av herr Johansson i Arvika m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för att anpassningskursen "Omställning och rehabilitering för synskadade" även framdeles skall vara lokaliserad till Landaskolan i Kristinehamn.

48 49

1976/77: 898 av herrar Lindström (s) och Karlsson i Ronneby (s)

I motionen yrkas att riksdagen hemställer att regeringen hos arbetsmarknadsstyrelsen aktualiserar främjandelagens möjligheter att tvinga företag ta emot arbetshandikappade arbetssökande.

52 54

1976/77: 900 av herr Nilsson i Kristianstad (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam utredning i syfte att effektivisera samhällets bidragsgivning till handikappbilar.

50 52

1976/77: 901 av herr Nilsson i Östersund m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om utredning och förslag om att ytterligare ett rygginstitut inrättas i Norrland samt att detta lokaliseras till Jämtlands län.

49 50

1976/77: 911 av fru Wiklund (c) och fru Johnsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att siktröjning längs våra vägar får bedrivas som beredskapsarbete enligt motionens förslag.

42 37

1976/77: 1167 av herr Stridsman m. fl. (c, m, fp)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att gymnasieutredningen ges i uppdrag att i sin prövning av riksyркesskolorna beakta också dessas regionalpolitiska betydelse i enlighet med vad som anförts i motionen.

35 23

1976/77: 1267 av herr Gustafsson i Stenkyrka m. fl. (c, m, s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att medel som arbetsmarknadsstyrelsen disponerar för sysselsättningsskapande åtgärder under budgetåret 1977/78 skall få användas som statsbidrag med upp till 100 % till beredskapsarbeten för restaurering av de medeltida Gotlandskyrkorna.

42 34

1976/77: 1274 av herr Olsson i Sösdala m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att sysselsättningsutredningen prövar att riktlinjerna för den ekonomiska hjälp som utgår vid flyttningar av arbetsmarknadsskäl överensstämmer med riksdagens beslut om den framtida regionalpolitiken.

27 12

1976/77: 1275 av herrar Strindberg (m) och Hovhammar (m)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar att en utvärdering av systemet med obligatorisk platsanmälan skall ske innan någon ytterligare utbyggnad av systemet äger rum.

17 4

1976/77: 1276 av herr Ullenhag (fp)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder skall vidtas för att öka bussförarutbildningen bl. a. inom bristyrkesutbildningens ram.

34 21

1976/77: 1277 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att anta ett program mot ungdomsarbetslösheten som innebär

23 10

1. att arbetsmarknadsmyndigheterna måste göra sin verksamhet uppsökande och skapa kontakt även med ungdomar som går vid sidan av förmedlingen eller enbart vid dess öppna avdelning samt återinrättar de s. k. ungdomsförmedlingarna,

2. att arbetsmarknadspolitiken gentemot ungdomar måste överge sin nuvarande mestadels socialpolitiska prägel och att den i stället måste kopplas till ett medvetet skapande av nya sysselsättningstillfällen,

3. att sysselsättningsprogrammet bör inriktas på att en relativt stor del av den arbetslösa ungdomen skall beredas plats inom sektorn stat/kommun samt att de av vpk föreslagna nya statsindustrierna bör bl. a. inriktas på ungdomsrekrytering,

4. att utbildningspolitiken måste förenas med skapande av nya arbetstillfällen och att beredskapsarbeten och AMS-utbildning måste kopplas så att de vid avslutningen innebär att man har ett arbete,

5. att understödet till arbetslös ungdom måste förbättras och att alla garanteras rätten till arbetslöshetsunderstöd, vidare att understöden måste höjas ordentligt och kvalificeringstider och åldersgränser slopas.

1976/77: 1278 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar att såväl praktikant- som beredskapsarbete avlönas enligt principen lön efter utfört arbete och att de lokala fackliga organisationerna inom respektive yrkesområde blir förhandlingspart.

23 11

1976/77: 1279 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen, med uttalande av sin anslutning till att principen om lika lön för lika arbete oavsett ålder bör gälla på arbetsmarknaden som helhet, hos regeringen hemställer att denna princip genomförs på det statliga och kommunala avtalsområdet.

23 11

1976/77: 1280 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att 18 § lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha följande ändrade lydelse: 46 44

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 55 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 90 kronor för dag.

Till den — — — — — fastställd omräkningstabell.

1976/77: 1281 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen godkänner följande ändrade grunder för arbetsmarknadsutbildningen att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1977: 36 26

1. att alla som genomgår arbetsmarknadsutbildning erhåller 160 kronor per dag under fem dagar per vecka,

2. att de nu gällande reglerna om uppdelning av bidragsberättigade i deltagare som är anslutna till arbetslöshetskassa och deltagare som icke är arbetslöshetsförsäkrade utgår liksom reglerna om speciella åldersgränser för att erhålla utbildningsbidrag.

1976/77: 1301 av herr Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen 1976/77: 1298 anförts om lagen om anställningsfrämjande åtgärder. 52 54

Motiveringen till yrkandet återfinns i motionen 1976/77: 1298.

1976/77: 1324 av herr Lundkvist m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen ger regeringen till känna att behovet av medel för upprustning och underhåll av vandringsleder i fjällen skall beaktas inom ramen för de sysselsättningspolitiska åtgärderna. 42 38

Motiveringen till yrkandet återfinns i motionen 1976/77: 1323.

1976/77: 1330 av herr Hagel m. fl. (vpk)

I motionen yrkas 37 28

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning av de unga invandrarnas arbetsmarknadssituation,

2. att riksdagen uttalar att språkundervisningen för invandrare bör berättiga till kontant arbetsmarknadsstöd (KAS).

Motioner väckta med anledning av propositionen 1976/77: 65

1976/77: 1350 av herr Fagerlund m. fl. (s)

Behandlas i
utskottets
ytr. s. hemst. p.

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att jämställdhetsbidraget för arbetsgivare som anställer och utbildar kvinnor respektive män i vissa yrken höjs till 16 kr./tim.,

2. att riksdagen hos regeringen begär ändring av tillämpningsföreskrifterna för bidraget i enlighet med motionens krav.

1976/77: 1351 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen med avvisande av regeringens i propositionen ställda förslag till finansiering av företagsutbildningen uttalar att en tillfällig höjning av bolagsskatten med 10 procent bör genomföras och hemställer om att förslag därom snarast föreläggs riksdagen,

2. att riksdagen uttalar att de fackliga organisationerna ges ett avgörande inflytande över utbildningens utformning.

31 17

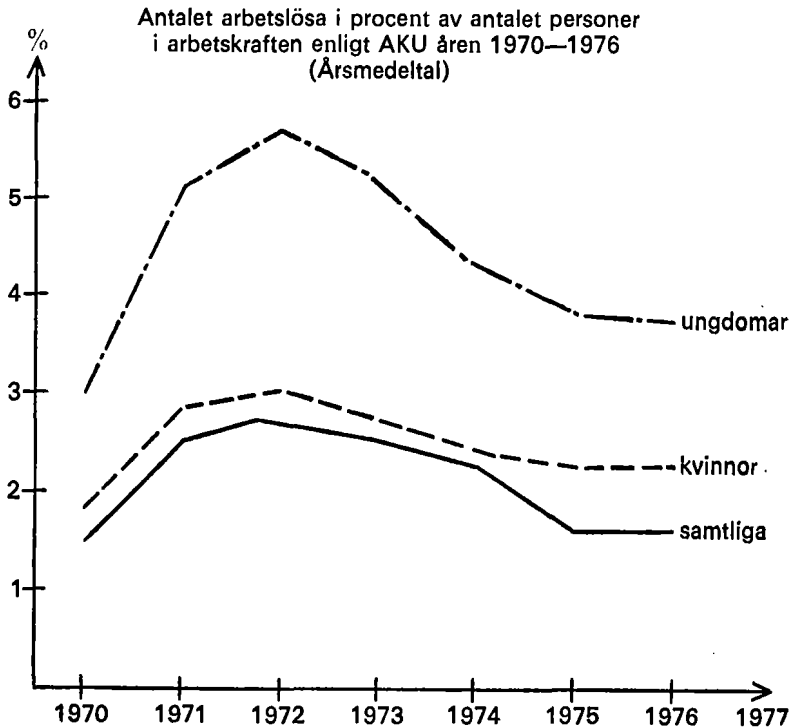
32 18

Statistiska uppgifter

I det följande redovisas vissa statistiska uppgifter om utvecklingen under senare år vad beträffar arbetslöshet, sysselsättning och varsel om personalinskränkningar.

Figur 1 utvisar arbetslöshetsutvecklingen enligt AKU under perioden 1970—1976.

Fig. 1

Av figuren framgår bl. a. att arbetslösheten under perioden i förhållandevis hög grad drabbat ungdomar. Emellertid kan konstateras en betydande förbättring av sysselsättningssituationen för ungdomar efter år 1972.

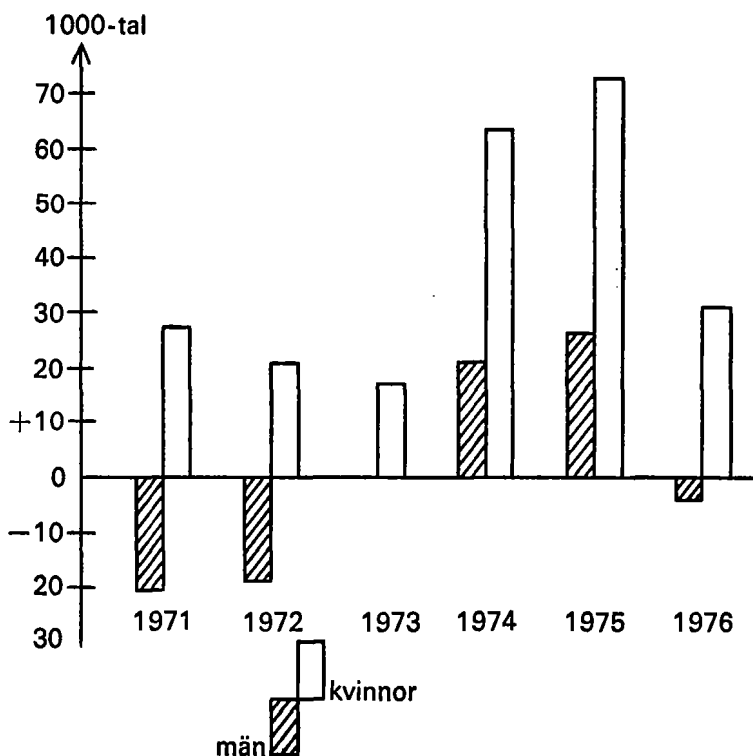
Figuren visar att arbetslöshetssituationen för kvinnor under perioden varit mer negativ än för totalantalet personer i arbetskraften. Nedgången i arbetslösheten från 1974 har inte någon motsvarighet för kvinnorna.

Följande figur visar förändringen av antalet sysselsatta män resp. kvinnor enligt AKU under perioden 1971—1976.

Sysselsättningsutvecklingen för kvinnor har som framgår av figuren varit positiv under perioden. För männen kan dock konstateras en negativ utveckling när det gäller sysselsättningen för tre av de sex åren under perioden och samma sysselsättningsnivå åren 1972 och 1973. Utvecklingen var mest positiv under åren 1974 och 1975 för både kvinnor och män.

Fig. 2

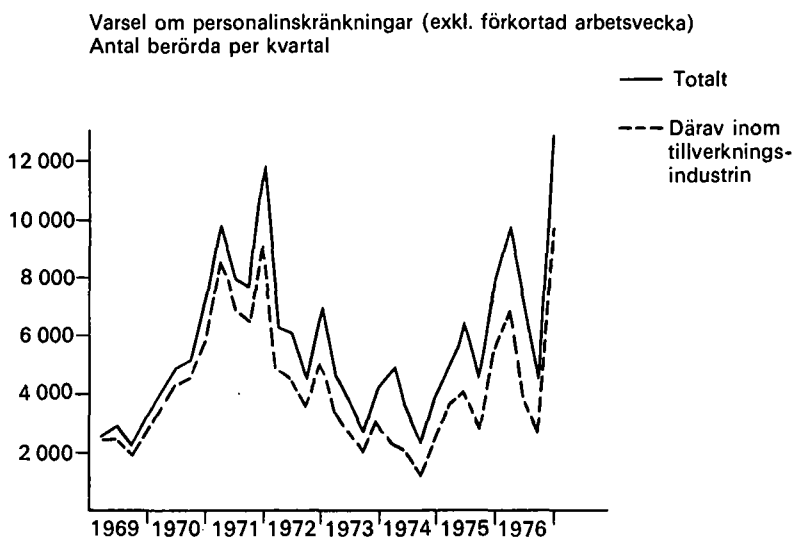
Förändring av antalet sysselsatta män resp. kvinnor enligt AKU åren 1971—1976

Varsel om personalinskränkningar under perioden 1969—1976 redovisas i figur 3.

Varslen har haft störst omfattning under de två första åren under 1970-talet samt under de senaste två åren. Tillverkningsindustrin svarar för en betydande andel av varslen under perioden.

Fig. 3

Utskottet

Mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken

Frågan om sysselsättningspolitikens mål och riktlinjer tas upp i de båda partimotionerna 543 och 67 från socialdemokraterna resp. kommunisterna.

Sysselsättningspolitikens inriktning behandlades utförligt av riksdagen så sent som i december månad i anslutning till propositionen 1975/76: 211 om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik som lades fram av den socialdemokratiska regeringen våren 1976. I propositionen angavs sysselsättningspolitikens uppgift vara att undanröja förvärvshinder för den som vill förvärvsarbeta och öka sysselsättningen så att arbete kan erbjudas alla som vill delta i arbetslivet. För att uppnå detta mål måste politiken enligt propositionen riktas in på åtgärder som ger den enskilde möjligheter att medverka i arbetslivet efter sin förmåga, innebär jämställdhet mellan män och kvinnor, skapar trygghet i anställningen och främjar den regionala balansen.

Arbetsmarknadsutskottet, som behandlade propositionen i sitt av riksdagen godkända betänkande 1976/77: 7, anslöt sig i väsentliga delar till de riktlinjer som fördes fram i propositionen. Det gällde bl. a. i fråga om

- trygghet i anställningen
- åtgärder för att öka tillgången på arbete
- åtgärder för att undanröja förvärvshinder

Därutöver strök utskottet under vikten av följande faktorer som ett led i en effektiv sysselsättningspolitik:

- samhällsekonomisk balans
- goda förutsättningar för expansion av näringslivet
- möjligheter för exportindustrin att arbeta under sådana villkor att den blir internationellt konkurrenskraftig
- balans i våra utrikes betalningar
- ökade insatser på jämställdhetsområdet
- en decentralistisk inriktning av regionalpolitiken.

I den socialdemokratiska motionen riktas nu kritik mot regeringen för att budgetpropositionen inte innehåller någon samlad redovisning av åtgärder i anslutning till riksdagens beslut i höstas. Vidare är man missnöjd med att propositionen inte innehåller "någon klar viljeyttring av det slag som redovisades i propositionen om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik". I motionen hävdas bl. a. att regeringen räknar med stagnation i sysselsättningsutvecklingen under år 1977 och att kvinnorna därvid kommer att vara en buffert, eftersom regeringen utgår från att färre kvinnor än under de närmast föregående åren kommer att söka sig ut på arbetsmarknaden. Motionärerna karaktäriserar den förda politiken som passiv och efterlyser bl. a. förslag om effektivare statsbidragssystem för beredskapsarbete och om den skyddade verksamhetens organisation.

Motionen mynnar ut i ett yrkande att riksdagen skall uttala att det sysselsättningspolitiska målet arbete åt alla skall innefatta

- jämställdhet mellan män och kvinnor i arbetslivet
- regional balans
- arbete efter vars och ens förmåga
- trygghet i anställningen
- arbete, praktik eller utbildning åt alla ungdomar.

Riksdagen fastställde i höstas under relativt stor enighet de sysselsättningspolitiska målen och de riktlinjer efter vilka politiken borde bedrivas för att man skall nå dessa mål. Av naturliga skäl formuleras sådana mål och riktlinjer på ett allmänt sätt och får därmed en mindre konkret karaktär. Politikens verkliga innehåll framträder ofta först då man presenterar åtgärder för att förverkliga målen.

När det gäller det framställda yrkandet kan utskottet i och för sig ansluta sig till de allmänna formuleringar om politikens inriktning som där anges. Dessa formuleringar stämmer nämligen väl överens med riksdagens beslut från december i fjol. Det kan emellertid inte vara nödvändigt att nu upprepa detta beslut, och motionsyrkandet avstyrks därför. Utskottet har också svårt att förstå den kritik som riktas mot bud-

getpropositionen när det gäller ambitionen att förbättra förvärvsmöjligheterna för kvinnor. Under 1970-talet har ett stort antal kvinnor gått ut på arbetsmarknaden. Antalet har varierat år från år med hänsyn bl. a. till arbetsmarknadsläget. Under högkonjunkturåren 1974 och 1975 ökade enligt AKU antalet sysselsatta kvinnor med 63 000 resp. 73 000. Övriga år under 1970-talet har ökningen legat mellan 17 000 och 31 000. År 1976 uppgick ökningen till 31 000. Utskottet vill för sin del slå fast, att man bör ha fortsatt hög ambitionsnivå när det gäller att bereda kvinnor ökade sysselsättningsmöjligheter. Som de redovisade siffrorna visar bestäms emellertid ökningstakten i viss mån av konjunkturläget. Mot bakgrund härav och de bedömningar som nu kan göras för 1977 får det i finansplanen gjorda antagandet anses rimligt, nämligen att ökningen för innevarande år blir av ungefär samma storlek som för år 1976.

Utskottet kan inte heller finna att det finns fog för påståendena att de av regeringen föreslagna åtgärderna på arbetsmarknaden inte skulle svara mot de mål som fastslagits för politiken. Budgetpropositionen innehåller viktiga förslag som är ägnade att effektivisera och utveckla arbetsmarknadspolitiken i skilda hänseenden. Regeringen har desutom vidtagit andra åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen. Sammanfattningvis innebär förslagen:

- *Utbyggnad och effektivisering av arbetsförmedlingen.* Förmedlingen tillförs ytterligare personal och tekniska hjälpmedel. ADB-tekniken tas i anspråk i större omfattning. Systemet med obligatorisk platsanmälan byggs ut. Flyttningsbidragen reformeras.
- *Åtgärder för arbetshandikappade.* Redan i höstas antogs nya regler för den halvskyddade sysselsättningen som skall främja att de handikappade får arbete på den öppna arbetsmarknaden. Dessa regler, som grundar sig på ett förslag av den tidigare regeringen, förbättrades under riksdagsbehandlingen på förslag av arbetsmarknadsutskottet. För att ytterligare stärka de handikappades ställning föreslås i budgetpropositionen förmånligare villkor för bidrag och lån vid inköp av bil. Förslag om en ny organisation för den skyddade sysselsättningen kan väntas senare i år.
- *Insatser för att underlätta de ungas situation på arbetsmarknaden.* De kommunala planeringsråden inrättas i hela landet från den 1 juli 1977 i enlighet med förra årets riksdagsbeslut. Ytterligare insatser görs för att skaffa fram fler praktikplatser till ungdomar. Vidgade möjligheter öppnas för arbetsmarknadsutbildning.
- *Åtgärder på jämställdhetsområdet.* Jämställdhetsbidraget inom arbetsmarknadsutbildningen föreslås höjt. Arbetet på förslag till lag mot könsdiskriminering har påbörjats i jämställdhetskommittén.
- *Åtgärder för att förbättra det allmänna sysselsättningsläget.* För att hålla uppe sysselsättningen i företagen har en lång rad åtgärder

satts in. Stödet till lagerökningar förlängs, liksom möjligheterna att utnyttja investeringsfonder och investeringsavdrag. Ett tillfälligt stöd om 25 kr./tim. föreslås till företag som utbildar permitteringshotad personal. Härtill kommer förstärkta insatser med traditionella medel som beredskapsarbeten, statliga och kommunala industribeställningar, arbetsmarknadsutbildning m. m.

Utskottet kommer i följande avsnitt att närmare redovisa ovanstående och andra förslag som läggs fram i budgetpropositionen och propositionen 1976/77: 65 om tillfällig höjning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m. Förslagen är sammantagna ett uttryck för en fortsatt hög ambitionsnivå inom arbetsmarknadspolitiken som i sina väsentliga delar sedan åtskilliga år omfattats av en bred majoritet i riksdagen.

Som tidigare sagts innehåller även vpk-motionen 67 förslag om riktlinjer för en ny sysselsättningspolitik. Motionen upptar bl. a. ett åtgärdsprogram som man vill att statsmakterna skall lägga till grund för en ny sysselsättningspolitik. Riksdagen avtog i december 1976 en motion med samma syfte som den förevarande med motivering att en socialistisk planekonomi inte var den rätta metoden att lösa sysselsättningsfrågorna. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker således den förevarande motionen.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader m. m.

Arbetsmarknadsverkets budget är indelad i tio program. Av programmen gäller ett åtgärder för flyktingar, ett totalförsvarsverksamhet och ett tredje regionalpolitiska stödåtgärder. Dessa program behandlas i andra betänkanden. Övriga sju program redovisas i den följande framställningen.

I en programbudget skall *förvaltningskostnaderna* belasta varje program. Liksom tidigare särredovisas arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader i ett sammanhang vid sidan av andra yrkanden under programmen.

Av nedanstående sammanställning framgår att kostnaderna för nästa budgetår uppgår till i runt tal 545 milj. kr. Dessa kostnader avser i huvudsak lönekostnader och andra omkostnader för personalen vid AMS, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen samt kostnader för lokaler och automatisk databehandling (ADB).

Som anges i sammanställningen föreslås för nästa budgetår en *förstärkning av arbetsmarknadsverkets personal* med 240 tjänster. I propositionen förutsätts att huvuddelen av ökningen kommer den egentliga platsförmedlingen till godo varvid särskild vikt bör läggas vid förmedlingsinsatser för ungdom och nytillträdande kvinnor. Resursförstärkningen motiveras även med den av riksdagen (prop. 1975/76: 84, InU 28, rskr 222) beslutade upprustningen av arbetsförmedlingen för kultur-

	1976/77	Beräknad ändring 1977/78	
		AMS	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	3 797	+207	
Övrig personal ¹	1 331	+268	
	5 128	+475	+240
Utgiftsposter			
Lönekostnader	373 900 000	+56 460 000	+32 760 000
Vissa arvoden	2 246 000	— 6 000	+ 2 004 000
Personalutbildning	6 900 000	+ 1 500 000	+ 600 000
Reseersättningar	10 000 000	+ 1 600 000	+ 1 250 000
Expenser	24 500 000	+ 6 500 000	+ 2 500 000
ADB:			
a) Datasystem och terminaler m. m.	7 025 000	+ 425 000	+ 425 000
b) Rationaliseringsundersökningar	350 000	+ 100 000	—
c) Bearbetning av statistiskt material	625 000	+ 175 000	+ 65 000
Lokalkostnader:			
a) AMS	13 500 000	—	—
b) Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen	58 000 000	+10 000 000	+ 3 500 000
Sjukvård	1 070 000	+ 430 000	+ 380 000
Postavgifter	550 000	+ 90 000	+ 90 000
Kapitalkostnader	2 150 000	+ 710 000	+ 710 000
	500 816 000	+77 984 000	+44 284 000

¹ Inkl. byråassistenter och assistenter.

arbetare samt av ökat personalbehov till följd av den ökade användningen av ADB i förmedlingsarbetet.

Frågan om personalförstärkningens omfattning tas upp i motionen 543 av herr Palme m. fl. (s). Motionärerna anser att den föreslagna ökningen med 240 tjänster den 1 juli 1977 i realiteten är mindre eftersom AMS redan under innevarande budgetår fått medel för att med sex månader tidigarelägga nyanställning av 100 aspiranter. Slutsatsen enligt motionärerna blir att i realiteten 140 tjänster tillkommer för nästa budgetår. Detta innebär en uppbromsning i utbyggnadstakten av arbetsförmedlingen.

Motionärerna föreslår att arbetsförmedlingen förstärks med 60 tjänster utöver regeringens förslag. Kostnaden för detta förslag har beräknats till 4,5 milj. kr. Personalförstärkningarna bör sättas in samtidigt med andra typer av åtgärder för att göra förmedlingen effektivare. En möjlighet är att sätta in hela ökningen i två—tre län, i vilka man samtidigt inför obligatorisk platsanmälan och försök med sökning med hjälp av ADB. Genom en sådan effektivisering av förmedlingen bör ökade insatser kunna göras för ungdomar, handikappade och andra med speciella krav på förmedlingsinsatser. Erfarenheterna av en samlad insats bör kunna vara av stort värde för framtida beslut om arbetsförmed-

lingens utbyggnad. Det bör ankomma på regeringen att efter förslag från AMS närmare besluta om uppläggningsen av en sådan utvidgning av förmedlingsinsatserna, slutar motionärerna.

Enligt utskottets mening kan skäl i och för sig anföras för den ytterligare personalförstärkning till arbetsförmedlingen som föreslås i motionen. En sådan förstärkning måste emellertid vägas mot andra angelägna önskemål i budgeten. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå någon ändring i regeringens förslag beträffande antalet tjänster. Utskottet har svårt att förstå motionärernas inställning i frågan om att vissa tjänster fått tillsättas före budgetårets ingång. En sådan åtgärd medför att personal kan vara inskolad på vissa arbetsuppgifter tidigare än vad eljest skulle vara fallet och innebär alltså en reell resursförstärkning. Denna metod har f. ö. tillämpats även tidigare. När det gäller fördelningen av tjänsterna får det ankomma på AMS att göra närmare avvägningar. Styrelsen är oförhindrad att pröva uppslag av den typ som förs fram i motionen. Med hänsyn till det anförda biträder utskottet propositionen på denna punkt och avstyrker motionsförslaget.

Utskottet har inte heller i övrigt någon erinran mot propositionens beräkning av arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Arbetsmarknadsservice

Som framgår av följande sammanställning finansierar anslaget programmet Arbetsmarknadsinformation samt de under programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet upptagna delprogrammen Flyttningsbidrag och Inlösen av egnahem m. m.

	1975/76 Utgift	1976/77 Anslag	Beräknad ändring 1977/78	
			AMS	Föredraganden
<i>Programmet Arbetsmarknadsinformation¹</i>	465 797 000	502 627 000	+ 97 773 000	+ 60 548 000
<i>Programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet</i>				
Flyttningsbidrag	64 607 000	93 800 000	+ 46 200 000	—
Inlösen av egnahem m. m.	53 000	500 000	—	—
Förvaltningskostnader	1 000 000	1 000 000	+ 100 000	—
	531 457 000²	597 927 000	+ 144 073 000	+ 60 548 000

¹ Inberäknat förvaltningskostnader.

² Exkl. förvaltningskostnader för delprogrammet Arbetsmarknadsutbildning.

I propositionen föreslås under punkten B 1 (s. 44—81) att riksdagen skall

1. godkänna i propositionen förordade ändringar av grunderna för flyttningsbidrag, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1977,

2. till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 658 475 000 kr.

Arbetsmarknadsinformation

Medelsbehovet under programmet Arbetsmarknadsinformation avser huvudsakligen programmets andel av de för programmen gemensamma förvaltningskostnaderna. Förvaltningskostnaderna består till övervägande delen av löner och andra kostnader för arbetsförmedlingen.

En av posterna i programmet avser *psykologiska konsultinsatser* i förmedlingsarbetet. I propositionen beräknas oförändrat 24,2 milj. kr. för detta ändamål.

I motionen 404 av fru Cederqvist (s) och herr Persson i Karlstad (s) begärs en förstärkning av resurserna för de psykologiska konsultinsatserna. Motionärerna hänvisar till det stora behovet av dessa tjänster, bl. a. i arbetet på att hjälpa kvinnorna ut på arbetsmarknaden. De pågående försöken med vägledningsgrupper på arbetsförmedlingen får enligt motionärerna en mindre omfattning eller tvingas helt att upphöra om inte ytterligare medel tillförs. Motionärerna föreslår dock inte att ytterligare medel skall anvisas under anslaget.

Behovet av psykologisk expertis i arbetsförmedlingen behandlas i betänkandet Yrkesinriktad rehabilitering (SOU 1976: 38). Detta förslag övervägs f. n. i regeringens kansli. Med hänvisning därtill avstyrker utskottet motionen 404.

Försök med *allmän platsanmälan* påbörjades under innevarande budgetår i Skåne och Blekinge i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1975/76: 84, InU 28, rskr. 222). I propositionen anmäls nu att försöket med allmän platsanmälan bör utökas till att omfatta även Stockholms län.

I motionen 1275 begär herrar Strindberg (m) och Hovhammar (m) en utvärdering av verksamheten med allmän platsanmälan innan försöket utvidgas. En sådan utvärdering bör kunna fastställa om nyttan av verksamheten är tillräcklig för att motivera den enligt motionärerna dryga kostnaden.

Försöket med allmän platsanmälan skall enligt riksdagens beslut utvärderas fortlöpande och resultaten läggas till grund för bedömning av i vilken takt och form en utbyggnad lämpligen bör ske. Inom arbetsmarknadsverket pågår f. n. en utvärdering av hittillsvarande erfarenheter av verksamheten. Redovisning kan väntas under våren. Enligt vad utskottet inhämtat tyder det preliminära resultatet på att antalet ledig-anmälda platser har ökat väsentligt i försökslänen under den aktuella perioden. Vad pågående utvärdering beträffar utgår utskottet från att den även inbegriper ekonomiska konsekvenser av verksamheten. Detta arbete bör kunna slutföras innan frågan om ytterligare utvidgning av verksamheten aktualiseras. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 1275.

I propositionen anmäls att dagliga platslistor som framställs med ADB kommer att ha införts för alla län vid utgången av nästa budgetår.

Under innevarande budgetår påbörjas försök vid sex kontor med ADB-system för sökning av lediga platser. Systemet skall också kunna användas för sammankoppling (matchning) av registrerade data om arbetssökande och uppgifter om lediga platser.

Försöket bör enligt planen nästa budgetår bli utökat till att omfatta tolv kontor. Departementschefen framhåller dock att det ännu är för tidigt att avgöra om det aktuella systemet skall införas som ett reguljärt inslag i förmedlingsarbetet. Han anmäler sin avsikt att ge AMS i uppdrag att under hösten 1978 lämna förslag om den fortsatta användningen av ADB i förmedlingsarbetet.

För budgetåret 1977/78 beräknas ett medelsbehov på 68,3 milj. kr. för ADB i förmedlingsarbetet, vilket innebär en ökning med 25,8 milj. kr.

Utskottet tillstyrker för sin del vad i propositionen anförts beträffande ADB i förmedlingsarbetet.

I propositionen framhålls vidare att försöken med *speciella insatser för kvinnliga sökande samt för ungdomar* gett en rad värdefulla erfarenheter. Departementschefen säger att det är viktigt att dessa erfarenheter tas till vara och läggs till grund för de särskilda insatser som även framdeles behövs i den reguljära förmedlingsverksamheten för dessa båda grupper av arbetssökande. Försöken som sådana får nu enligt propositionen anses vara avslutade. Det skall åligga AMS att avgöra i vad mån framtida särskilda insatser i förmedlingsverksamheten på vissa orter skall helt eller delvis ankomma på för ändamålet särskilt avdelad personal.

Sedan 1974 har försök pågått med *100 arbetsförmedlare särskilt avdelade för kvinnliga arbetssökande*. Försöksverksamheten skulle enligt det ursprungliga beslutet pågå i tre år.

I motionen 543 av herr Palme m. fl. (s) efterlyses nu en redovisning från regeringen av vilka positiva erfarenheter som vunnits genom försöksverksamheten. Beslut om att verksamheten skall anses vara avslutad bör enligt motionen inte fattas innan en sådan utvärdering skett. Förslag i frågan bör enligt motionen föreläggas riksdagen senast i tilläggsbudget III.

Utskottet utgår från att utfallet av försöksverksamheten kommer att redovisas. En utvärdering pågår f. n. inom arbetsmarknadsverket. Utskottet har emellertid inte något att erinra mot att tjänsterna ingår i den reguljära förmedlingsorganisationen. Detta förutsattes redan vid tjänsternas inrättande. Som framgår av den nyss gjorda redovisningen av propositionens förslag kommer självfallet särskilda insatser för kvinnor och ungdomar att göras även i fortsättningen, även om försöksverksamheten som sådan nu upphör. Möjligheterna till sådana speciella insatser ökar med den i propositionen föreslagna personalförstärkningen till arbetsmarknadsverket som är avsedd att i första hand hjälpa nyssnäm-

da grupper nytillträdande på arbetsmarknaden. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen i aktuell del kan på grund av det anförda inte anses påkallat. Det får som tidigare sagts sedan ankomma på AMS att mot bakgrund av erfarenheterna från försöket ta ställning till om särskild personal bör avdelas för insatser till förmån för exempelvis kvinnor och ungdomar.

Motionen 543 tar även upp de försök som startade år 1973 på initiativ från jämställdhetsdelegationen och som går ut på att i ökad utsträckning placera *kvinnor i traditionellt manliga arbeten*. Försöksverksamheten, som pågått i sex län, har enligt motionen visat sig effektiv. Ca 150 företag har medverkat, och över 2 000 kvinnor har genomgått den speciella kursen Arbetsliv och utbildning (ALU) och därefter fått arbeten i tidigare traditionellt manliga arbeten. Försöken har även följts upp av en familjesociologisk undersökning.

I motionen påpekas att försöksverksamheten upphör enligt det ursprungliga beslutet den 1 juli 1977 samt att arbetsmarknadsverkets begäran att få fortsätta verksamheten inte kommenteras i budgetpropositionen. Även denna verksamhet föreslås bli föremål för en utvärdering innan beslut fattas att försöket skall upphöra. Förslag härom bör enligt motionen föreläggas riksdagen senast i tilläggsbudget III.

Som framgår av motionen har försöksverksamheten, som går ut på att öka kvinnornas möjligheter att få arbete i traditionellt manliga arbeten, givit positiva resultat. Utskottet utgår från att denna verksamhet kommer att fortsätta även efter den 1 juli 1977. Utskottet vill peka på att det tidigare nämnda jämställdhetsbidraget, som är ett betydelsefullt hjälpmedel i den aktuella försöksverksamheten, är avsett att utnyttjas även under nästa budgetår. Det ter sig naturligt att man så snart det är möjligt tar ställning till vilka delar av verksamheten som bör permanentas och ingå i det reguljära förmedlingsarbetet i hela landet. Det är också önskvärt att nya försök initieras för att föra jämställdhetsarbetet vidare. Denna fråga kommer enligt vad utskottet inhämtat att övervägas inom jämställdhetskommittén. Motionsyrkandet är med hänsyn till det anförda tillgodosett, och motionen behöver i denna del inte föranleda någon åtgärd.

I den socialdemokratiska partimotionen 543 tas även upp de *deltidsarbetandes villkor*.

Motionärerna hänvisar till den utredning av frågan som utfördes genom den dåvarande jämställdhetsdelegationens försorg och som avrapporterades förra året. I anslutning till det förslag som fördes fram av delegationen yrkas nu att AMS skall få 0,5 milj. kr. till en särskild informationskampanj bland de deltidsanställda om möjligheter till arbetsmarknadsutbildning. Motionärerna vill dessutom att regeringen skall uppmanas att under våren 1977 redovisa hur utredningen och förslagen

från delegationen om de deltidsanställdas villkor skall behandlas av riksdagen.

Jämställhetskommittén överlämnade i februari i år en skrivelse till regeringen med anledning av den av motionärerna nämnda utredningen. Skrivelsen innehåller bl. a. förslag till uppföljning av utredningen samt inkomna remissyttranden. Förslagen övervägs nu i arbetsmarknadsdepartementet. Med hänvisning härtill bör motionen i nu aktuella delar inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Den under programmet Arbetsmarknadsinformation gjorda kostnadsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

I detta sammanhang tar utskottet även upp ett antal motioner som behandlar *de ungas sysselsättningsproblem*.

Under hela 1970-talet har arbetslösheten bland ungdom legat på en betydligt högre nivå än för andra grupper. Under år 1976 uppgick den totala arbetslösheten till i genomsnitt 1,6 procent mot 3,8 procent för ungdomar i åldern 16—24 år. Speciellt utsatt var gruppen kvinnor i åldern 16—19 år, där andelen arbetslösa uppgick till drygt 7 procent i slutet av förra året.

Emellertid kan konstateras att ungdomsarbetslösheten har pressats tillbaka under de tre senaste åren. År 1972 uppgick sålunda andelen arbetslösa ungdomar till 5,7 procent. Denna förbättring av situationen för ungdomarna på arbetsmarknaden har möjliggjorts genom att en rad arbetsmarknadspolitiska åtgärder vidtagits.

I synnerhet de kommunala beredskapsarbetena och de statliga praktikarbetena har kommit att spela en stor roll i kampen mot ungdomsarbetslösheten. En starkt bidragande orsak härtill har varit att bidragsprocenten för arbetsintensiva kommunala beredskapsarbeten inom naturvården samt inom vård- och tjänstområdet höjdes till 75 procent i början av förra året. Vidare infördes ett bidrag på upp till 10 kr. per timme för företag eller organisationer som i form av beredskapsarbete sysselsätter ungdomar under 20 år.

Även den kombination av arbetsmarknadsutbildning för anställda och beredskapsarbete för ersättare som under senare år prövats inom kommuner och landsting avser främst ungdomar. På den privata sidan infördes under förra året en liknande ordning genom ett bidrag på 15 kr. per timme till företag som utbildar en redan anställd och samtidigt rekryterar en fast anställd ersättare.

För att ytterligare förstärka insatserna mot ungdomsarbetslösheten bereddes ungdomar under 1976 vidgat tillträde till arbetsmarknadsutbildning. Försöksverksamhet med intensifierade förmedlingsinsatser för ungdomar som sysselsättningsutredningen bedrivit fortsatte även under år 1976.

I oktober förra året förlängde regeringen på AMS begäran de särskilda ungdomsåtgärderna att gälla fram till mitten av år 1977. Denna

förlängning skall ses mot bakgrund av den fördröjning i konjunkturuppgången som blivit uppenbar under andra halvåret 1976 och de speciella problem som denna utveckling medför för de mindre konkurrensstarka grupperna på arbetsmarknaden.

Ytterligare en rad stödåtgärder i syfte att ge ungdomar sysselsättning beslutades av regeringen i början av februari i år. Beslutet innebär att fler praktikplatser skall tas fram för ungdomar. Ungdomar under 20 år får också större möjligheter att delta i arbetsmarknadsutbildning. De skall kunna få visst utbildningsbidrag för kortare kurser i gymnasieskolan. Statsbidraget för kommunala beredskapsarbeten för ungdom förblir 75 procent under hela år 1977 och omfattar även nytillträdande på arbetsmarknaden som är över 25 år. Verksamheten med enskilda beredskapsarbeten i form av praktikplatser för tonåringar skall fortsätta i organisationer och företag även under andra halvåret 1977.

Vid årsskiftet var mer än 25 000 ungdomar arbetslösa medan ca 30 000 ungdomar genomgick arbetsmarknadsutbildning eller var sysselsatta med beredskapsarbete.

En snidig övergång från skola till arbetsliv är av stor betydelse när det gäller att lösa sysselsättningsproblemen för de unga. Denna nyckelfråga har ägnats stor uppmärksamhet i den politiska debatten om de unga arbetslösa. Senast behandlades den utförligt i propositionen 1975/76: 211, och de synpunkter som därvid lades fram vann allmän anslutning i riksdagen. Frågan tas nu upp på nytt i ett par socialdemokratiska motioner.

I partimotionen 543 poängteras inledningsvis de riktade insatsernas betydelse samt vikten av att dessa utvecklas ytterligare. Behovet av kommunal sysselsättningsplanering och samverkan mellan stat och kommun framhålls även.

I motionen betonas vikten av att ungdomar får möjlighet till yrkesutbildning och att övergången mellan skola och arbetsliv organiseras på ett riktigt sätt. Man efterlyser därvid ett samlat grepp när det gäller ansvar, organisation och resurser för att på ett effektivt sätt ordna övergången från grundskolan till arbete och fortsatt utbildning för ungdomar i tonåren.

En viktig utgångspunkt bör enligt motionärerna vara att gymnasieskolans undervisning måste organiseras och ges ett innehåll så att den når en större andel av varje årsklass. En annan viktig utgångspunkt anges vara att finna former för övergången från skola till arbetsliv, som bättre stämmer med arbetsmarknadens funktionssätt än den nuvarande ordningen, genom vilken ca 30 000 ungdomar ungefär samtidigt går ut från grundskolan och söker sig ut på arbetsmarknaden. En tredje viktig utgångspunkt bör vara att finna former för att göra kraftfulla insatser för dem som går vidare från grundskolan till arbetsmarknaden.

Behovet av snabba åtgärder är enligt motionärerna mycket stort.

Gymnasieskolan bör redan nu tillföras ett antal korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser. Vidare bör prövas möjligheterna till användning av ekonomiska stimulanser för att främja tillsvidarcanställningar och yrkesutbildning för ungdomar som inte går vidare till gymnasieskolan eller som har fått en mindre omfattande utbildning i gymnasieskolan.

Motionen mynnar ut i ett yrkande att ett samlat grepp på frågan bör prövas av sysselsättningsutredningen i samråd med utredningen om den gymnasiella utbildningen enligt de i motionen redovisade riktlinjerna.

Även herr Hellström m. fl. (s) tar i motionen 537 upp den tidigare behandlade frågan om sambandet mellan skola och arbetsliv. Motionärerna framhåller den betydelse distriktsnämnderna och de lokala planeringsråden kan få i detta sammanhang. Motionärerna föreslår ett antal åtgärder. Samarbetet mellan arbetsförmedlingen och skolan måste intensifieras utöver kontakterna i de lokala planeringsråden. Personalinsatserna bör förstärkas inom exempelvis syo-verksamheten och arbetsförmedlingen. Ett samlat grepp bör eftersträvas på det lokala planet för att bedöma bl. a. erforderliga resursförstärkningar. För att åstadkomma en personlig uppföljning framhåller motionärerna vikten av att förmedlingens distriktskontor i samråd med lokala skolmyndigheter upprättar planer med löpande åtgärdsprogram. Dessutom bör resultat redovisas om hur erbjudanden till unga arbetslösa om praktik, utbildning och arbete utfallit i verkligheten.

Som framgår av den gjorda redovisningen fullföljer och intensifierar regeringen den tidigare politiken för att underlätta ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden. Utskottet noterar med tillfredsställelse de åtgärder regeringen vidtagit eller planerar. Särskilt bör uppmärksammas att från den 1 juli skall över hela landet verka lokala organ för att bl. a. främja övergången mellan skola och arbetsliv. Dessa nya samarbetsorgan skall representera skola, arbetsförmedling, arbetsgivare och fackföreningar.

I anslutning till motionsförslagen noterar utskottet att en del av dessa redan kommit till utförande och att andra torde vara föremål för uppmärksamhet i skilda utredningssammanhang. Enligt utskottets uppfattning bör man i positiv anda pröva de uppslag som förs fram för att lösa ungdomens sysselsättningsproblem. Sysselsättningsutredningen fortsätter sitt arbete med bl. a. ungdomsfrågorna. Utskottet anser för sin del det lämpligt att motionerna i förevarande delar överlämnas till utredningen. Därmed får motionsyrkandena anses tillgodosedda.

Behovet av *feriearbeten* tas upp i motionen 299 av herr Konradsson m. fl. (s). Motionärerna föreslår att bland planeringsrådets uppgifter skall ingå att bevaka ungdomarnas möjligheter till feriearbete. Bl. a. bör företagen stimuleras att anställa feriearbetande skolungdom. Motionärerna begär en utredning av frågan.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget med en väl fungerande förmedling av feriearbetsplatser. Feriearbete ger

nämligen ofta en god kontakt med arbetslivet. Planeringsråden bör kunna fylla en viktig funktion i detta avseende. När det gäller motionärernas begäran om utredning noterar utskottet att frågan om feriearbete för ungdomar ryms inom sysselsättningsutredningens uppdrag. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet tar slutligen upp tre motioner från vänsterpartiet kommunisterna, vilka behandlar sysselsättningen bland ungdom.

I motionen 1277 anförs att skulden till att ungdomen i Sverige f. n. drabbas speciellt hårt av arbetslösheten står att finna i det rådande ekonomiska systemet. Motionen innehåller en kritisk genomgång av den förda arbetsmarknadspolitiken. Motionärerna vill ha ett samlat *program mot ungdomsarbetslösheten*. Man begär bl. a. en vidgning av arbetsmarknadsmyndigheternas uppsökande verksamhet samt återinrättande av de s. k. ungdomsförmedlingarna. Vidare framhålls att arbetsmarknadspolitiken måste kopplas till ett medvetet skapande av nya sysselsättningsstillfällen. Utbildningspolitiken måste enligt motionärerna förenas med skapande av nya arbetstillfällen. Man menar vidare att sysselsättningsprogrammet bör inriktas på att en relativt stor del av den arbetslösa ungdomen skall beredas plats inom den offentliga sektorn. Slutligen begärs en förbättring av kontantunderstödet till arbetslös ungdom.

Åtskilliga av de krav motionärerna för fram är som framgår av det tidigare sagda tillgodosedda genom åtgärder som redan genomförts eller planeras. Det gäller bl. a. kopplingen mellan skola och arbetsliv, förändringar på utbildningsområdet samt vidgade möjligheter till praktiktjänstgöring på den offentliga sektorn. När det gäller frågan om det kontanta arbetsmarknadsstödet återkommer utskottet senare i framställningen.

Utskottet finner inte skäl att biträda motionen.

I två motioner, 1278 och 1279, tar vpk upp *frågan om löne- och anställningsvillkor för ungdomar*. Man vill att riksdagen skall göra uttalande av innebörd att principen lika lön för lika arbete skall gälla. Till följd härav vill man avskaffa de s. k. ungdomslönerna. Vidare har man synpunkter på hur förhandlingssystemet skall utformas när det gäller praktikantlöner.

Riksdagen har tidigare prövat frågor av detta slag och därvid hänvisat till att dessa bör lösas genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Med hänvisning därtill och då vissa frågor som rör ekonomiska förhållanden för praktikanter prövas av sysselsättningsutredningens avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Avslutningsvis noterar utskottet att på det statliga området träffats ett kollektivavtal om lönesättning vid beredskapsarbete i praktiksyrfte. Vid årets förhandlingar torde motsvarande fråga tas upp på det kommunala området.

Yrkesmässig och geografisk rörlighet

Antalet flyttningar av förvärvsarbetande personer som flyttar av egna eller anhörigas arbetsmarknadsskäl beräknas uppgå till ca 100 000 per år. Det årliga antalet flyttande som beviljas starthjälp av arbetsmarknadsverket är ca 20 000. Det betyder att samhället stöder ungefär var femte flyttning på arbetsmarknaden.

I propositionen föreslås ändringar i flyttningsbidragssystemet. Till grund för förslagen ligger en utredningsrapport som utarbetats av en av AMS tillsatt referensgrupp, Utredningen om den geografiska rörligheten och flyttningsbidragen. Rapporten, som presenterades i maj 1976, har remissbehandlats.

Departementschefen pekar inledningsvis på att vissa forskningsresultat tyder på att samhällets vinster av rörligheten är betydligt större än individens. I propositionen framhålls vidare att de rörlighetsinriktade stödåtgärdernas främsta syfte inte skall vara att stimulera till ökad total rörlighet på arbetsmarknaden utan att undanröja ekonomiska hinder för en flyttning. Stödet bör så långt möjligt kanaliseras till de grupper som har de största förutsättningarna att klara omställningen vid en flyttning. Fortsatta regionalpolitiska insatser eliminerar inte helt behovet av geografisk rörlighet.

De i propositionen redovisade förslagen ansluter sig i princip till utredningens förslag. De innebär i förhållande till dagens bidragssystem följande.

F. n. består flyttningsbidragen av respennning, bortavistelsebidrag, hystillskott, särskilt familjebidrag till säsongarbetslösa, starthjälp och utrustningsbidrag. Dessutom finns ett av regionalpolitiska skäl infört bidrag, benämnt flyttningsstöd.

Respenning utgörs av resekostnadsersättning, traktamente och flyttningsersättning. Bidragsformen innebär att arbetstagare och dennes make kan få ersättning för resa samt traktamente för att söka anställning på annan ort. I samband med tillträde av anställning utom hemorten utgår ersättning för resa och traktamente till arbetstagaren och vid flyttning även för hans familj. När arbetstagaren fått bostad i anställningsorten utgår flyttningsersättning för kostnaderna att flytta bostad från den tidigare till den nya orten.

I vissa fall kan respennning också utgå för återresa till hemorten och i samband med arbetsmarknadsutbildning utom hemorten.

En annan form av respennning är ersättning för dagliga resor i de fall en ny anställning medför pendling mellan hemorten och anställningsorten. Denna form av respennning kan uppbäras under högst tolv månader.

Reglerna om resekostnadsersättning, traktamente i samband med resa och flyttningsersättning föreslås bli i huvudsak oförändrade. Föreskrifterna om ersättning för dagliga resor förutsätts bli mer preciserade, och

bidragstiden sänks från tolv till sex månader. Det förordas vidare att man försöksvis skall pröva en ny typ av bidragsgivning i samband med återflyttning till hemorten för att där söka eller tillträda anställning. Det principiellt nya i försöksverksamheten är att bidrag skall kunna utgå för återflyttning utan hinder av att arbetstagaren inte är eller löper risk att bli arbetslös på utflyttningsorten.

Bortavistelsebidraget är avsett att minska de kostnader som uppstår för hushåll i två orter. Det beviljas arbetstagare som tillträder anställning på annan ort och inte omedelbart kan få bostad för sig och sin familj på den nya orten. Bidraget utgår under de första sex månaderna av anställningstiden med 450 kr. per månad samt med 100 kr. för varje barn under 16 år och fortsätter att löpa under ytterligare sex månader men då med halva beloppet.

Hyrestillskott kan i stället för bortavistelsebidrag ges till arbetstagare som har fått familjebostad på anställningsorten. Det utgår med skillnaden mellan månatlig hyra (motsvarande) och 300 kr., dock högst med 450 kr. Liksom bortavistelsebidraget utgår hyrestillskott under högst tolv månader, varav under de första sex månaderna med fullt belopp och därefter med halvt belopp.

Särskilt familjebidrag vid säsongarbetslöshet utgår med 450 kr. per månad under högst sex månader.

Bortavistelsebidraget föreslås i propositionen bli ersatt av ett traktamente vid dubbel bosättning, att utgå under högst sex, i särskilda fall högst nio, månader med motsvarande belopp som gäller för traktamente vid arbetsmarknadsutbildning (f. n. 42 kr. om dagen under fem dagar i veckan). Under traktamentstiden skall arbetstagaren ha rätt till en fri hemresa per månad. Samma rätt gäller f. n. för den som uppbär bortavistelsebidrag. Men därutöver förordas ersättning för hemresa åt den som avbryter anställning under traktamentstiden. Förslaget innebär vidare att hyrestillskott och det särskilda familjebidraget vid säsongarbetslöshet avvecklas.

Starthjälp utgår enligt gällande regler med 3 000 kr. till arbetstagare som är familjeförsörjare och med 1 500 kr. till annan arbetstagare under förutsättning att den nya anställningen beräknas vara minst sex månader. Vid kortare anställningar kan också utges starthjälp men då med kraftigt reducerade belopp. Till arbetstagare som är familjeförsörjare och flyttar inom eller från allmänna stödområdet kan dessutom utgå *utrustningsbidrag* om 1 000 kr. jämte tillägg om 150 kr. för varje barn under 16 år.

Propositionens förslag i denna del innebär att starthjälpen förstärks och att utrustningsbidraget slopas. Den nya starthjälpen föreslås utgå med 4 500 kr. till "hushåll med två eller flera personer" och med 2 000 kr. till "hushåll med en person". Det i tidigare sammanhang kritiserade begreppet "familjeförsörjare" blir därmed utmönstrat. Starthjälp skall

i fortsättningen inte kunna beviljas för anställningar som beräknas vara kortare tid än sex månader.

Propositionens förslag berör även de allmänna förutsättningarna för flyttningsbidrag. Vidare anmäls ett par frågor om handläggningen av ärenden om flyttningsbidrag och flyttningsstöd.

Ett av villkoren för att få flyttningsbidrag gäller *sysselsättningsläget på inflyttningsorten*. Det krävs att det på den orten skall vara särskilt svårt att få arbetskraft i det yrke anställningen avser. Departementschefen anser att man inte helt kan undvara detta villkor men förordar att det mjukas upp. Det bör enligt hans mening vara tillräckligt att det på orten allmänt sett finns behov av arbetskraft.

Flyttningsbidrag kan numera utgå till *nyutbildade* som måste flytta därför att arbete inte kan erbjudas vare sig i hemorten eller, om utbildning bedrivits i annan ort, i utbildningsorten. För personer med eftergymnasial utbildning gäller dock den begränsningen att bidrag utgår endast om utbildningen skett för yrke i vilket påtaglig arbetslöshet råder bland nyutbildade under längre tid efter utbildningens slut. Departementschefen kan inte finna det motiverat med denna åtskillnad mellan olika grupper nyutbildade och förordar därför att alla nyutbildade oberoende av utbildningsbakgrund skall behandlas lika när det gäller flyttningsbidragen. Flyttningsbidrag skall också kunna medges personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning när anställning i utbildningsyrket på annan ort erbjuds av arbetsförmedlingen utan hinder av att vederbörande i avvaktan på sådant arbetserbjudande tagit en tillfällig anställning. Bidrag skall vidare kunna medges studerande i form av ersättning för resa för att tillträda praktik — eller feriearbete — på villkor som närmare anges i propositionen.

Ett grundläggande villkor för flyttningsbidrag är att sökanden är eller löper risk att bli arbetslös. Den som vill byta arbete, *ombytest sökande*, kan få flyttningsbidrag bara i undantagsfall, nämligen om vederbörande "bor inom område med särskilt hög och långvarig arbetslöshet samt tillhör yrke med vikande sysselsättning och fått stadigvarande anställning i annan ort". I propositionen föreslås att en viss uppmjukning av denna regel görs på försök. Bidrag skall sålunda utgå om det skäligen kan antas att flyttningen är ägnad att förbättra arbetsförmedlingens möjligheter att bereda arbete åt lokalt bunden arbetskraft. Principen bör endast avse orter där det på grund av vikande sysselsättning är särskilt svårt för arbetslösa som är lokalt bundna att få arbete. Försöket är avsett att utvärderas efter två år i samråd med arbetsmarknadens parter.

Propositionens förslag innebär sammanfattningsvis ett förbättrat stöd till enskilda arbetstagare vid flyttningar av arbetsmarknadsskäl och samtidigt en förenkling av bidragssystemet. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot förslagen utan tillstyrker desamma. Det kan

tilläggas att regeringen den 10 februari i år fattat beslut om att ungdomar under 20 år i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands eller Gotlands län skall kunna få flyttningsbidrag i form av en hemresa i månaden under de första sex månaderna av anställningstiden då de har arbete utanför hemorten. Bidraget är avsett att utgå på försök under innevarande budgetår.

I motionen 1274 av herr Olsson i Sösdala m.fl. (c) tas frågan upp om *överensstämelsen mellan riktlinjerna för flyttningsbidrag och beslutet om den framtida regionalpolitiken*. Motionärerna begär att sysselsättningsutredningen får i uppdrag att pröva frågan.

Även med en väl utbyggd regionalpolitik måste man räkna med att en del personer av sysselsättningsskäl tvingas lämna hemorten. De studier som gjorts av de ekonomiska effekterna av flyttningarna för individer, hushåll och samhälle visar att de flyttande får vidkännas betydande ekonomiska uppoffringar i samband med flyttningen även i de fall bidrag utgår. Propositionens förslag har mot den bakgrunden den principiella inriktningen att underlätta den enskildes situation vid den ingripande omställning han då ställs inför i samband med flyttning. De reformerade flyttningsbidragen kan inte sägas strida mot den inriktning av regionalpolitiken som riksdagen uttalat sig för. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Kostnaderna för den ovan behandlade reformen av flyttningsbidragen beräknas med hänsyn till tidigare låg belastning kunna rymmas inom oförändrat anslagsbelopp, dvs. 93,8 milj. kr. Utskottet har ingen erinran mot den gjorda beräkningen.

Utskottet tillstyrker även vad som föreslås i övrigt beträffande programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet.

Medelsberäkningen

Av föregående avsnitt i betänkandet framgår att utskottet avstyrker yrkandena i motionen 543 av herr Palme m. fl. (s) om resursförstärkning vid arbetsförmedlingen och särskilda medel för informationskampanj för deltidsanställda. I konsekvens härmed avstyrker utskottet den i motionen föreslagna anslagshöjningen om 5 milj. kr. På grund härav och då utskottet i det föregående godtagit medelsberäkningen för de aktuella programmen bör anslaget föras upp med det i propositionen begärda beloppet om totalt 658 475 000 kr.

Bidrag till arbetsmarknadsutbildning

1975/76 Utgift 1 039 459 000

1976/77 Anslag 1 274 000 000

1977/78 Förslag 1 276 250 000

¹ Enligt AMS redovisning.

Fr. o. m. den 1 januari 1976 bestrids utgifterna för delprogrammet Arbetsmarknadsutbildning under programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet från en särskild arbetsmarknadsutbildningsfond. Denna finansieras genom medel som dels anvisas under anslaget B 2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning, dels inflyter som avgifter från arbetsgivare enligt lagen (1975: 335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen (ändrad 1976: 82).

	1975/76 Utgift	1976/77 Anslag	1977/78 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
Arbetsmarknadsutbildning	1 017 613 000	1 250 000 000	—	—
Förvaltningskostnader	21 846 000 ¹	24 000 000	—	+2 250 000
	1 039 459 000	1 274 000 000	—	+2 250 000

¹ Beräknade förvaltningskostnader.

Regeringen har i budgetpropositionen under punkten B 2 (s. 81—92) föreslagit att riksdagen skall

1. godkänna de ändrade grunder för bidrag till företag som anordnar utbildning av anställda som angetts i propositionen, att tillämpas från den 1 juli 1977,

2. bemyndiga regeringen att

a. fastställa ramar för stöd till företag som av konjunkturpolitiska skäl anordnar utbildning av anställda,

b. intill utgången av budgetåret 1977/78 förlänga försöksverksamheten med bidrag till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön,

3. föreskriva att detta anslag får utnyttjas för att betala de kostnader för Sveriges AMU-elevers riksförbunds verksamhet som angetts i propositionen,

4. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1977/78 anvisa ett anslag av 1 276 250 000 kr.

Vidare har regeringen i propositionen 1976/77: 65 föreslagit riksdagen att

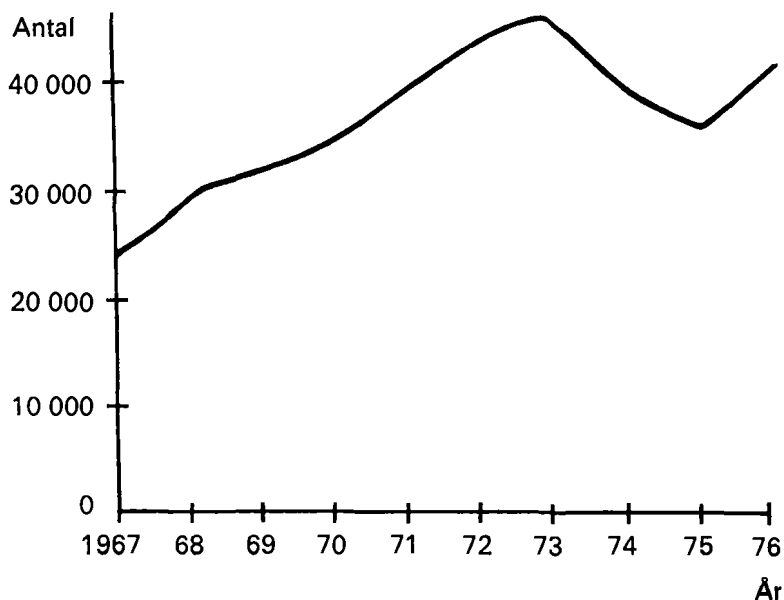
dels godkänna den i propositionen förordade tillfälliga höjningen av bidraget till arbetsgivare vid utbildning av anställda att gälla för utbildning som påbörjas och slutförs under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977,

dels bemyndiga regeringen att om så behövs förlänga nämnda period längst till utgången av år 1977 samt att i särskilda fall medge att bidrag med 25 kr. per timme får utgå under längre tid än 160 timmar,

dels ock godkänna den i propositionen förordade höjningen av bidraget till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön fr. o. m. den 1 februari 1977.

Fig. 4

Antal deltagare i arbetsmarknadsutbildning 1967—1976 (årsmedeltal)

Som framgår av diagrammet har antalet deltagare ökat kontinuerligt. En topp nåddes i mars 1973, då 57 000 personer var i utbildning. Under åren 1974 och 1975 vände utvecklingen, och det sistnämnda året var utbildningen volymmässigt nere på 1970 års nivå. Efter den 1 januari 1976, samtidigt som nya regler för det studiesociala stödet vid utbildningen (utbildningsbidraget) började tillämpas, har utbildningen åter börjat öka markant i omfattning. Vid slutet av år 1976 var 50 000 personer i utbildning och i januari i år steg siffran till 53 000.

Under budgetåret 1975/76 deltog sammanlagt 107 000 personer i utbildning. Antalet kan väntas öka under innevarande budgetår, och för nästa budgetår beräknas i budgetpropositionen ett totalt deltagarantal av 135 000.

Arbetsmarknadsutbildning bedrivs vid AMU-centra och andra av skolöverstyrelsen (SÖ) särskilt anordnade kurser. Utbildningen kan också förläggas till det reguljära utbildningsväsendet, till företag samt till kurser i regi av studieförbund m. fl.

De av SÖ särskilt anordnade kurserna svarar numera för drygt hälften av utbildningen. Samtidigt har dock utbildningen i företag vuxit i betydelse, och nya utbildningsformer har tillkommit. Flera motiv ligger bakom denna utveckling. Utbildning i företag har länge använts som ett medel att göra det lättare för handikappade och äldre att få anställning. Utbildningen är vidare en betydelsefull del i det regionalpolitiska stödsystemet. De senaste åren har utbildning i företag tillgripits för att motverka negativa effekter av konjunktursvängningar och omstruktureringar av företag men även som led i strävandena att bryta upp könsbunden rekrytering av anställda.

Gemensamma drag för praktiskt taget all utbildning i företag är att de som utbildas skall vara anställda i företaget från utbildningens början och uppbära avtalsenliga löne- och andra anställningsförmåner. Vidare skall arbetsmarknadens parter medverka vid planering och genomförande av utbildningen.

Till följande former av utbildning i företag utgår bidrag som finansieras från förevarande anslag.

1. Utbildning av äldre (personer som har fyllt 50 år).
2. Utbildning av män resp. kvinnor i yrken som domineras av motsatt kön (jämställdhetsbidraget).
3. Utbildning vid permitterings- och uppsägningshot beroende på konjunkturutvecklingen eller omstrukturering av företag.
4. Utbildning av svetsare och plåtslagare inom varvsindustrin.
5. Utbildning av redan anställda i kombination med fast anställning av ersättare.

Som alternativ till utbildning av äldre (p. 1 ovan) och handikappade kan utgå bidrag till praktikanställning. Bidrag till utbildning av handikappade och till den regionalpolitiskt motiverade utbildningen bekostas från andra anslag och berörs därför inte i det följande.

En kartläggning av personalutbildningen i företag och kommuner skall göras av utredningen om företagsutbildningen. Det ingår i utredningens uppdrag att företa en utvärdering av de olika formerna för arbetsmarknadsutbildning i företag.

Tre av de ovan berörda bidragen till utbildning i företag föreslås i budgetpropositionen bli permanent höjda med verkan från den 1 juli 1977. Därjämte föreslås i propositionen 1976/77: 65 en tillfällig höjning av två av de aktuella bidragen. Förslagen åskådliggörs i följande tabell, som också redovisar motionsyrkanden med anledning av förslagen.

Utskottet tar först upp frågan om *bidrag till utbildning som alternativ till uppsägning eller permittering*. Regeringens förslag innebär att för innevarande budgetår bidrag skall kunna utgå med upp till 25 kr. per timme. Denna bidragsnivå skall kunna bibehållas även efter den 1 juli under resten av 1977 om så behövs. Eljest är avsikten att bidraget från den

Bidragsform	Timbelopp t. o. m. januari 1977	Timbelopp 1 februari— 30 juni 1977, ev. hela 1977		Timbelopp fr. o. m. 1 juli 1977	
		Prop. 65	Mot. 1350 ¹ (s)	Budgetprop.	Mot. 543 (s)
Utbildning av uppsägnings- och permitteringsshotade under:					
a) 1—160 timmar	8: —	25: —	—	10: —	16: —
b) 161—960 timmar	12: —	15: — ²	—	15: —	24: —
Jämställdhetsbidraget	6: —	8 :—	16: —	8: —	16: —
Utbildning av redan anställda i kombination med nyanställ- ning av ersättare	15: —	—	—	19: —	24: —

¹ I motionen 1351 föreslår vpk en särskild lösning på finansieringsfrågan.

² 25: — i särskilda fall.

1 juli skall utgå med 10 resp. 15 kr./tim. beroende på utbildningstidens längd. Socialdemokraternas förslag innebär att bidraget fr. o. m. nästa budgetår skall utgå med 16 resp. 24 kr./tim.

Utskottet bedömer det som väsentligt att företag som har svårigheter att i konjunktursvackan upprätthålla produktionen stimuleras att behålla de anställda och utbilda dem. De av regeringen föreslagna bidragsbeloppen måste bedömas som en mycket god hjälp härvidlag. Regeringens förslag innebär att det vid behov under resten av året blir möjligt att hålla den föreslagna höga nivån med upp till 25 kr./tim. Skulle det visa sig att den därefter föreslagna nivån med 10—15 kr./tim. inte är tillräcklig finns det möjligheter att med hjälp av finansfullmakten (FiU 1976/77: 10) höja bidragen tillfälligt med upp till 75 procent eller återkomma med förslag till riksdagen. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets uppfattning mindre lämpligt att, som föreslås av socialdemokraterna, nu generellt binda sig för en bidragsnivå med 16—24 kr./tim. för hela nästa budgetår. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag och avstyrker yrkandet i motionen 543.

Bidraget till utbildning av redan anställda i kombination med nyanställning av ersättare har till syfte att underlätta särskilt för ungdomar att få fäste på arbetsmarknaden. Bidraget som redan i dag är så högt som 15 kr./tim. föreslås höjt till 19 kr./tim. från den 1 juli. Socialdemokraterna föreslår 24 kr./tim. Utskottet biträder budgetpropositionens förslag och avstyrker således motionen 543 i motsvarande del. Även beträffande detta bidrag gäller f. ö. vad ovan sagts om möjlighet till temporär höjning med hjälp av finansfullmakten.

Utskottet tar härefter upp frågan om *jämställdhetsbidraget*. Regeringen föreslår att detta med verkan från den 1 februari i år skall höjas från 6 till 8 kr./tim. Socialdemokraterna föreslår att bidraget skall bestämmas

till 16 kr./tim. De hävdar att den hittillsvarande verksamheten med bidraget inte infriat förhoppningarna. En rejäl höjning och en bättre anpassning av de yrkeskategorier bidraget avser till skilda förhållanden i olika län bör göra bidraget till ett effektivt hjälpmedel i jämställdhetsarbetet.

Vid bedömningen av jämställdhetsbidragets storlek bör beaktas att utbildningen sker i anslutning till produktionen och att de utbildade därför gör en produktiv insats under utbildningstiden. Detta kan motivera en lägre bidragsnivå än för det utbildningsbidrag som erbjuds som alternativ till permittering, eftersom utbildningen i sådant fall skall bedrivas skild från produktionen. Utskottet godtar regeringens förslag och avstyrker följaktligen de socialdemokratiska motionsyrkandena om ytterligare bidragshöjning. Försöken med bidraget bör, såsom föreslås i budgetpropositionen, fortsätta under budgetåret 1977/78. Däremot instämmer utskottet med motionärerna i önskemålet om en översyn av bidragskonstruktionen i syfte att öka effektiviteten. Utskottet räknar med att det inom ramen för den fortsatta försöksverksamheten med jämställdhetsbidrag skall prövas nya former i enlighet med det tidigare sagda. Med hänsyn därtill synes de aktuella yrkandena i motionerna 543 och 1350 inte behöva föranleda någon åtgärd.

Vänsterpartiet kommunisterna tar i motionen 1351 i anslutning till propositionen 1976/77: 65 upp frågan om *bidragsfinansieringen av utbildningen i företag* till diskussion. Motionärerna anser att det föreslagna statliga bidraget är stötande. Utbildningen bör enligt deras mening betalas av företagen själva genom en tillfällig höjning av bolagsskatten med 10 procent. Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag här om. Motionärerna yrkar därjämte att riksdagen skall uttala att de fackliga organisationerna ges ett avgörande inflytande över utbildningens utformning.

Utskottet vill först erinra om att de fackliga organisationerna redan har ett betydande inflytande över såväl utformning som genomförande av utbildningen i företag. Detta inflytande kommer givetvis att bestå även i den vidgade utbildningsverksamhet som bör bli ett resultat av propositionens förslag. Det sagda innebär att anledning saknas för riksdagen att göra ett uttalande av det slag motionärerna begär.

Vad sedan gäller den av motionärerna väckta frågan om formerna för utbildningens finansiering vill utskottet anföra följande. Bakgrunden till förslagen i propositionen 1976/77: 65 är den sedan november 1976 kraftiga stegringen av antalet varsel om uppsägningar och permitteringar. En utlösning av dessa varsel bör som tidigare sagts så långt möjligt förhindras. De av vpk framställda förslagen kan utskottet inte godta och avstyrker följaktligen motionen 1351 även i denna del.

Av de allmänna villkoren för bidragen har ovan redan berörts de fackliga organisationernas möjligheter till medinflytande. I propositionen 1976/77: 65 tas upp viss fråga om utbildningens innehåll. Utbild-

ningen skall ha den allmänna inriktningen att ge de anställda fördjupade yrkeskunskaper. Det utrymme som finns att ge undervisning i allmänna ämnen bör enligt propositionen kunna användas för information om och studier i lagen om medbestämmande i arbetslivet. Det framhålls vidare i propositionen som väsentligt att utbildningen används för att stärka de svagas ställning på arbetsmarknaden. Härmed avses bl. a. dem som är relativt nya i arbetslivet, främst kvinnor och ungdomar. Utskottet noterar de angivna riktlinjerna med tillfredsställelse. I övrigt kommer de allmänna villkoren för bidrag till utbildning i företag att gälla. Det innebär bl. a. att de anställda inte skall behöva vidkännas löne- minskning under utbildningstiden. Eftersom syftet med ett bidrag av detta slag är att undvika permitteringar och uppsägningar skall sådana åtgärder tas tillbaka helt eller väsentligt reduceras.

Regeringen bör liksom hittills bemyndigas att även för nästa budgetår fastställa *ramar* för bidragen till utbildning av uppsägnings- och permitteringshotade resp. till utbildning av redan anställda i kombination med nyanställning av ersättare.

Utskottet behandlar härafter yrkandet i motionen 543 om *utbildningsfonder i företagen*. I motionen erinras om att sysselsättningsutredningen i betänkandet Arbete åt alla (SOU 1975: 90) förde fram tanken på att ett fondsystem liknande investeringsfonderna för konjunkturutjämning bör skapas i företagen för att personalutbildningen skall kunna användas som ett medel att utjämna aktiviteten mellan hög- och lågkonjunktur. Motionärerna anser det angeläget att frågan om utbildningsfonder i företagen utreds. Riksdagen bör därför begära att en sådan utredning kommer till stånd.

Sysselsättningsutredningens förslag om utbildningsfonder väckte vid remissbehandlingen intresse på både arbetstagar- och arbetsgivarhåll. Utskottet ställer sig också positivt till tanken. Samtidigt bör erinras om pågående utredning om företagsutbildningen. Den kartläggning av företagens internutbildning som görs i det utredningssammanhanget bör ge ytterligare aspekter på fondfrågan. Det förefaller därför lämpligt att avvakta med vidare ställningstagande till dess utredningen presenterat sitt material. Denna ståndpunkt stämmer överens med vad som föreslogs av den förutvarande regeringen i propositionen 1975/76: 211, s. 237. Med hänvisning till det anförda bör motionsyrkandet inte föranleda någon åtgärd.

Av de 107 000 personer som under budgetåret 1975/76 deltog i arbetsmarknadsutbildning var det 3 700 personer som genomgick bristyrkesutbildning, en form av arbetsmarknadsutbildning som står öppen även för icke arbetslösa.

I två motioner, 300 av herr Persson i Karlstad m. fl. (s) och 1276 av herr Ullenhag (fp), begärs utökad utbildning av bussförare inom ramen för bristyrkesutbildningen. I båda motionerna hänvisas till att det uppstått en besvärande brist på bussförare trots att trafikföretagen byggt ut sin utbildning av förare. För att täcka rekryteringsbehovet beräknas i motionen 300 att det genom arbetsmarknadsutbildningen skulle behöva tillkomma ca 2 000 förare per år. För att möta de resurskrav som en så kraftigt ökad utbildning kommer att ställa bör, yrkas det vidare i samma motion, militära reservfordon och träningsbanor i ökad omfattning ställas till förfogande för utbildningen.

Enligt vad utskottet inhämtat finns f. n. inom arbetsmarknadsutbildningen kapacitet för utbildning av 770 förare per år. Med anledning av en av Svenska kommunförbundet, Svenska kommunalarbetsareföbundet och Svenska lokaltrafikföreningen i höstas gjord framställning till AMS och SÖ har åtgärder vidtagits för att under loppet av innevarande år bygga ut utbildningskapaciteten med ytterligare 550 platser. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det här gäller att tillgodose ett angeläget utbildningsbehov och utgår från att de berörda myndigheterna noga prövar möjligheterna till fortsatt utbyggnad av denna utbildning i avvaktan på ett eventuellt framtida överförande av förarutbildningen till gymnasieskolan. Utskottet räknar också med att det skall visa sig möjligt att med de militära myndigheterna träffa överenskommelser om utnyttjande av utbildningsfordon m. m. i den utsträckning så visar sig vara ändamålsenligt.

På grund av det ovan anförda synes det inte påkallat med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 300 och 1276.

Sedan år 1965 bedrivs försöksverksamhet med *barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen*. Verksamheten, som har begränsad omfattning, innebär att barntillsyn åt deltagare i utbildningen förmedlas och helt bekostas av arbetsmarknadsverket. En förutsättning för att barntillsyn skall ordnas på detta sätt är att föräldrarnas utbildning måste förläggas till annan kommun än hemkommunen.

I sin framställning om anslag för nästa budgetår har AMS föreslagit att barntillsyn skall få anordnas genom verkets försorg även om utbildningen sker inom den egna kommunen men utom hemorten. Styrelsens förslag avser vissa stora kommuner i Norrland.

AMS förslag avstyrks i budgetpropositionen med hänvisning till att det enligt lagen om barnomsorg är kommunernas skyldighet att ordna barntillsynen för sina invånare.

Fru Hörnlund m. fl. (s) yrkar i motionen 225 att föräldrar som för att genomgå arbetsmarknadsutbildning måste tillfälligt bo i utbildningsort inom den egna kommunen skall erhålla samma förmåner beträffande barnomsorg som föräldrar som genomgår sådan utbildning utanför den egna kommunen. Till grund för yrkandet anförs dels att det är av

stor betydelse att så långt det är möjligt undanröja hinder för föräldrar att genomgå arbetsmarknadsutbildning, dels att det är nödvändigt att satsa på fortsatt barnomsorg i samband med sådan utbildning till dess kommunernas barnomsorg har byggts ut i tillräcklig omfattning.

Utskottet noterar att yrkandet i motionen 225 i det väsentliga överensstämmer med det förslag av AMS som avstyrkts i budgetpropositionen. Utskottet finner inte skäl att frångå den i propositionen gjorda bedömningen och avstyrker i enlighet härmed motionsyrkandet.

För att ge arbetslösa ungdomar möjlighet till grundläggande yrkesutbildning har inom arbetsmarknadsutbildningens ram anordnats ett antal *riksyrkesskolor*. Skolorna var ursprungligen avsedda för ungdomar som av olika skäl inte kunde få sådan utbildning i hemkommunen.

Det finns f. n. fem riksyrkesskolor, belägna i Gamleby i Kalmar län, Hunnebostrand i Göteborgs och Bohus län, Hudiksvall i Gävleborgs län, Torpshammar i Västernorrlands län och Hedenäset i Norrbottens län. På uppdrag av den förutvarande regeringen har AMS och SÖ gjort en gemensam bedömning av det framtida behovet av utbildning i den form som bedrivs vid dessa skolor. I samband härmed har AMS anmält att styrelsen avser att successivt avveckla skolan i Hunnebostrand. I budgetpropositionen konstaterar departementschefen att riksyrkesskolorna i nuvarande form utgör ett alternativ till gymnasieskolan för vissa ungdomar. Han finner det därför naturligt att frågan om riksyrkesskolornas framtid prövas i samband med att den framtida gymnasieutbildningen behandlas och anmäler att utredningen om den gymnasiala utbildningen kommer att få i uppdrag att studera om skolorna behövs i framtiden.

Med anledning av departementschefens uttalanden begär herr Stridsman m. fl. (c, m, fp) i motionen 1167 att det uppdras åt utredningen om den gymnasiala utbildningen att i sitt arbete även beakta *riksyrkesskolornas regionalpolitiska betydelse*. Yrkandet belyses av motionärerna med den betydelse från sysselsättningsynpunkt som skolan i Hedenäset har för Övertorneå kommun.

Enligt utskottets uppfattning bör aspekter av det slag motionärerna tar upp uppmärksammas vid behandlingen av skolornas framtid. Utskottet förordar därför att motionen överlämnas till utredningen om den gymnasiala utbildningen. Regeringen bör underrättas härom.

Som ovan nämnts har AMS anmält sin avsikt att företa en successiv *avveckling av riksyrkesskolan i Hunnebostrand*. Herr Svartberg m. fl. (s) begär i motionen 411 att skolan skall behållas tills vidare i avvaktan på den prövning av riksyrkesskolornas framtid som skall ske inom gymnasieutredningen. Som skäl härför anförs att en nedläggning av skolan skulle betyda en förlust av arbetstillfällen för Sotenäs kommun, som under många år haft ett besvärligt arbetsmarknadsläge.

Elevrekryteringen till riksyrkesskolorna har successivt minskat under 1970-talet. Vid skolan i Hunnebostrand varierade elevantalet under

1970-talets första år mellan 35 och 60. År 1975 sjönk antalet till 14 och vid början av höstterminen 1976 till 11. Vid höstterminens slut var endast sju elever kvar i utbildning. Utskottet kan mot angivna bakgrund inte ställa sig bakom motionsyrkandet utan avstyrker detsamma.

Herr Söderström (m) begär i motionen 412 en förutsättningslös *utredning om lokalbehovet för AMU-centret i Norrköping* genom en av regeringen särskilt tillsatt arbetsgrupp. Bakgrunden till yrkandet är att nybyggnad för centret har aktualiserats. Nuvarande lokaler är enligt motionären i gott skick tack vare ansemliga investeringar. Utrymning av dessa lokaler skulle betyda att investeringarna är bortkastade, och alternativa lösningar bör därför diskuteras innan centrrets lokalfrågor får en slutlig lösning.

AMU-centret i Norrköping är alltifrån starten inrymd i en förutvarande fabriksbyggnad. På grund av tillväxten av antalet elever hyrs numera även andra lokaler i kommunen. Den planerade nybyggnaden är avsedd att ge en samlad lösning av lokalfrågan och samtidigt skapa en god arbetsmiljö åt elever och personal. Alternativet till nybyggnad är en ingripande om- och tillbyggnad av den nämnda fabrikslokalen.

Det ankommer på SÖ att genom förhyrning anskaffa de lokaler som behövs för AMU-centra och andra särskilda kurser. Arbetsmarknadsutbildningens expansion har medfört behov av omfattande lokalanskaffningar över hela landet. Utskottet utgår från att SÖ med ledning av gjorda erfarenheter kommer att välja en lokallösning för AMU-centret i Norrköping som är ändamålsenlig och på sikt ekonomiskt fördelaktig. Mot angivna bakgrund finner utskottet det inte påkallat att förevarande lokalfråga skall underkastas särskild prövning i den ordning som begärs i motionen, vilken för den skull avstyrks.

I budgetpropositionen föreslås att medel från förevarande anslag skall kunna användas för visst *stöd till elevfacklig verksamhet* på AMU-centra. Utskottet biträder förslaget och har heller ingen crinran mot redovisningen för vissa provisoriska åtgärder som vidtagits för att anpassa anställningsförhållandena för lärare inom arbetsmarknadsutbildningen till lagen om anställningsskydd.

Utskottet tar härfter upp frågor om *utbildningsbidrag* och andra förmåner till deltagare i arbetsmarknadsutbildning.

Utbildningsbidraget utgjorde vid utgången av år 1976 140 kr. per dag till arbetslöshetsförsäkrade och 100 kr. per dag till icke försäkrade. För ungdomar under 20 år var bidragsbeloppet 55 kr. per dag eller i vissa fall detsamma som för personer som fyllt 20 år. De angivna beloppen utgår under fem dagar per vecka.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motionen 1281 på *ett enhetligt utbildningsbidrag* om 160 kr. per dag, innebärande att man slopar uppdelningen av bidragsberättigade dels i arbetslöshetsförsäkrade och icke

försäkrade, dels efter ålder. De nya reglerna avses gälla från den 1 januari 1977.

Regeringen har den 27 januari i år beslutat att med verkan från den 1 januari höja utbildningsbidraget till 170 kr. per dag för arbetslöshetsförsäkrade och till 130 kr. per dag för icke försäkrade. Utbildningsbidraget till ungdomar under 20 år har från samma tidpunkt höjts till 65 kr. per dag på grund av den i höstas av riksdagen beslutade höjningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Med hänvisning till regeringens beslut och då utskottet inte finner skäl att frånga den sedan den 1 januari 1976 gällande bidragsdifferentieringen avstyrker utskottet motionen 1281.

Av de försäkringar för arbetstagare som tillkommit genom avtal mellan arbetsmarknadens parter åtnjuter deltagare i arbetsmarknadsutbildning grupplivförsäkringsskydd. Bestämmelser härom har meddelats i kungörelsen 1965: 459. I motionen 407 av fru Johansson i Tidaholm m. fl. (s) begärs ett *vidgat försäkringsskydd vid arbetsmarknadsutbildning*. Motionärerna avser närmast avtalsgruppsjukförsäkringen (AGS), särskild tilläggs pension (STP) och trygghetsförsäkringen för yrkesskada (TFY). De påpekar att de som sysselsätts i arkivarbete och beredskapsarbete nyligen tillförsäkrats dessa försäkringsförmåner, och deltagare i arbetsmarknadsutbildning bör ges samma förmåner. Regeringen bör skyndsamt lägga fram förslag härom.

Den väckta frågan rymmer både tekniska och ekonomiska aspekter som inte berörts i motionen. Utskottet är därför inte berett att ta en bestämd ståndpunkt. Utskottet utgår från att regeringen aktualiserar frågor av detta slag vid framtida överväganden om vilka förmåner som skall utgå i samband med arbetsmarknadsutbildning. Med hänsyn härtill bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

I sammanhanget tar utskottet också upp motionen 1330 av herr Hagel m. fl. (vpk). Där begärs en *utredning om de unga invandrarnas arbetsmarknadssituation*. Motionärerna menar att invandrarungdomar möter större svårigheter på arbetsmarknaden än andra ungdomar dels på grund av språksvårigheter, dels därför att endast en liten del av de unga invandrarna skaffar sig fortsatt utbildning efter grundskolan. Vidare begär motionärerna att deltagande i språkundervisning för invandrare skall berättiga till kontant arbetsmarknadsstöd (KAS).

Det är otvivelaktigt så att invandrarungdomar kan ha särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. Utskottet förutsätter att arbetsmarknads- och skolmyndigheterna fortlöpande ägnar detta problem särskild uppmärksamhet. Utskottet är därför inte berett att föreslå en särskild utredning av frågan. Det kan f. ö. erinras om att det numera finns ett särskilt organ, expertgruppen för invandringsforskning, för utredningsverksamhet beträffande invandrarnas situation. Inte heller kan utskottet biträda yrkandet om rätt till KAS vid deltagande i svenskundervisning för invand-

rare. Kriterierna för rätt till kontant stöd vid arbetslöshet prövas av utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring (ALF-utredningen) som väntas slutföra sitt uppdrag i år. På grund av det anförda bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Avslutningsvis i detta avsnitt behandlar utskottet *anslagsbehovet för nästa budgetår*.

Kostnaderna för arbetsmarknadsutbildningen under budgetåret 1977/78 beräknas i budgetpropositionen till 2 000 milj. kr. Utbildningen finansieras numera från arbetsmarknadsutbildningsfonden, till vilken inflyter en särskild arbetsgivaravgift som beräknas ge en intäkt av 737 milj. kr. I övrigt finansieras fonden av medel som anvisas under förevärande anslag. I propositionen föreslås att anslaget tas upp till 1 276 250 000 kr.

I socialdemokraternas partimotion 543 begärs — med hänvisning till de i samma motion framställda yrkandena om ytterligare höjning av bidragen till företag för utbildning av anställda m. m. — att anslaget räknas upp med 80 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet som i det föregående avstyrkt de i motionen 543 framställda yrkandena om ytterligare bidragsförstärkningar avstyrker till följd härav även den i motionen begärda anslagsuppräknningen. På grund härav och då utskottet lämnar propositionens beräkning av anslagsbehovet utan erinran bör anslaget föras upp med det belopp regeringen har begärt.

Sysselsättningskapande åtgärder

1975/76 Utgift	1 250 336 000	Reservation	921 648 796
1976/77 Anslag	1 254 000 000		
1977/78 Förslag	1 320 700 000		

Från anslaget bestrids utgifterna för programmet Sysselsättningskapande åtgärder utom delprogrammet Stöd till lageruppbyggnad. Indelningen i delprogram framgår av följande sammanställning.

	1975/76 Utgift	1976/77 Anslag	1977/78 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
Allmänna beredskapsarbeten	409 744 000	650 000 000		- 50 000 000
Särskilda beredskapsarbeten	771 021 000	550 000 000	-100 000 000	+100 000 000
Industribeställningar	43 888 000	10 000 000		—
Detaljplaneringsbidrag	13 088 000	25 000 000	+ 15 000 000	+ 15 000 000
Förvaltningskostnader	12 595 000	19 000 000		+ 1 700 000
	1 250 336 000	1 254 000 000	+115 000 000	+ 66 700 000

Regeringen har under punkten B 3 (s. 92—126)

dels givit riksdagen till känna vad föredraganden har anfört om decentralisering av beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m..

dels föreslagit att riksdagen skall

1. medge att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1977/78 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket, beträffande vilken antingen omständigheterna är sådana att vederbörande inte kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreligger att i framtiden ta ut betalning eller också åtgärder för att bevaka och driva in fordringen bedöms förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna inte är ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå inte anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden,

2. till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 1 320 700 000 kr. varav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vissa decentraliseringsåtgärder

Decentraliseringsutredningen har som ett led i sitt uppdrag undersökt möjligheterna att ytterligare decentralisera uppgifter och befogenheter inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I ett delbetänkande har utredningen lagt fram vissa förslag beträffande arbetsmarknadsverkets åtgärder inom byggnads- och anläggningsverksamheten och i fråga om beredskapsarbeten. Betänkandet och däröver avgivna remissyttrandet redovisas i budgetpropositionen i samband med förevarande anslag. I anslutning härtill informeras riksdagen om föredragandens inställning till sakfrågorna, som det i flertalet fall ankommer på regeringen att besluta om.

Byggnadstillstånd, som främst avser en konjunktur- och säsongmässig styrning av det s. k. oprioriterade byggandet, beviljas i dag av länsarbetsnämnd om investeringskostnaden inte överstiger 6 milj. kr. och i övriga fall av regeringen. Enligt föredragandens mening bör flertalet ärenden i fortsättningen handläggas av AMS eller efter styrelsens bemyndigande av länsarbetsnämnd. Undantag bör dock göras för investeringar av typ ålderdomshem och sjukhus. Dessa byggnadsärenden prövas nämligen f. n. i särskild ordning. När det av stabiliseringspolitiska eller andra skäl är påkallat bör regeringen kunna överta prövningsrätten eller föreskriva att prövningen i vissa fall skall ske centralt hos AMS.

Länsstyrelserna skall f. n. avge yttrandet med bedömning av vissa byggnadsärenden från regionalpolitisk synpunkt. Dessa formaliserade prövning bör enligt föredraganden ersättas av ett löpande samråd mellan länsstyrelse och länsarbetsnämnd.

Länsarbetsnämnderna avses vidare i fortsättningen även få pröva an-

sökningar om *detaljplaneringsbidrag* till projektering av statliga skogs- bilvägar samt till planering av vissa skogs- och naturvårdsinsatser.

För vissa typer av *beredskapsarbeten* har regeringen förbehållit sig att fatta beslut. Det gäller bl. a. om turist- och rekreationsanläggningar samt sport- och simhallar eller liknande idrottsanläggningar. Mindre anläggningar av nämnda slag kan dock få bli utförda som beredskapsarbete efter beslut av AMS. De beloppsgränser som härvid gäller avses bli höjda, från 0,5 till 1 milj. kr. i fråga om turist- och rekreationsanläggningar samt från 1,0 till 1,5 milj. kr. i fråga om husbyggnadsarbeten för idrottsanläggningar.

Vad föredraganden anfört om decentralisering av beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m. lämnas av utskottet utan erinran.

Statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten

Enligt 96 § arbetsmarknadskungörelsen utgår statsbidrag till kommunalt beredskapsarbete — såvitt inte bidragsfrågan är reglerad i särskild författning — med 33 procent av de godkända kostnaderna för arbetet. Bidraget kan i särskilda fall minskas, men det kan också höjas om arbetet anordnas i område med hög och långvarig arbetslöshet samt sjunkande befolkningstal.

AMS anser att nuvarande regler med fast andel av totalkostnaden gynnar kostnadskrävande arbeten med högt statsbidrag per dagsverke. Enligt styrelsen bör bidragsreglerna utformas så, att kommunerna bättre än hittills stimuleras att påbörja lättare arbeten. Styrelsen föreslår att de kommunala beredskapsarbetena indelas i två huvudgrupper: investeringsarbeten resp. arbeten inom administration och service. För den förstnämnda gruppen skulle den ordinarie statsbidragsandelen utgöra 33 procent, dock högst 300 kr. per dagsverke, och för den senare gruppen arbeten 50 procent, dock högst 200 kr. per dagsverke. Högstbeloppen förutsätts fortlöpande bli anpassade till löneutvecklingen, och de bör kunna jämkas uppåt i vissa regioner, vid sysselsättning av grupper av arbetstagare med hög arbetslöshet samt i konjunkturlägen då sysselsättningen behöver särskilt stimuleras.

Förslaget erbjuder enligt AMS också fördelar från administrativ synpunkt. Slutligen anmäler styrelsen att vissa typer av nu bedrivna beredskapsarbeten, bl. a. praktiktäknade och andra för ungdomar särskilt anordnade arbeten, inte svarar mot de villkor för val av beredskapsarbeten som anges i 78 § arbetsmarknadskungörelsen.

AMS förslag, som också redovisats i decentraliseringsutredningens i det föregående nämnda delbetänkande, har remissbehandlats.

I budgetpropositionen anför föredraganden:

Den uppfattning som ligger till grund för AMS och decentraliseringsutredningens förslag om en förenklad och decentraliserad bidragsgivning till kommunala beredskapsarbeten delas av flera remissorgan och

överensstämmer väl med min egen syn på dessa frågor. Som flera remissinstanser har påpekat rymmer emellertid en omläggning av statsbidragsgivningen till kommunala beredskapsarbeten bl. a. ett flertal arbetsmarknadspolitiska och kommunalekonomiska frågeställningar som inte har belysts i AMS anslagsframställning. Några remissinstanser ifrågasätter också om den föreslagna statsbidragskonstruktionen är den som bäst motsvarar de arbetsmarknadspolitiska och samhällsekonomiska mål som har uppställts för verksamheten. Förslag till tänkbara alternativa statsbidragskonstruktioner redovisas också i vissa remissyttranden. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att förorda någon ändring av gällande grunder för bidrag till kommunala beredskapsarbeten innan frågan har beretts ytterligare inom arbetsmarknadsdepartementet. Härvid kommer också de framtida kriterierna för val av sysselsättningsobjekt att prövas liksom de organisatoriska konsekvenser som en ändrad statsbidragsgivning kan få.

I motionen 543 av herr Palme m. fl. (s) beklagas att regeringen fördröjer en angelägen reformering av bidragssystemet trots att det enligt motionärerna föreligger en bred enighet bland remissinstanserna och trots att de tekniska förändringar som kan behöva göras i förslaget är av ganska enkel karaktär. Det yrkas därför att riksdagen skall begära att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ett förbättrat statsbidragssystem.

Utskottet konstaterar att frågorna om en omläggning av statsbidragsgivningen till kommunala beredskapsarbeten m. m. är föremål för fortsatt beredning inom regeringens kansli. Som framgår av vad föredraganden anfört i budgetpropositionen är en i och för sig önskvärd omläggning av bidragssystemet förenad med olika problem som behöver närmare övervägas. Utskottet utgår från att regeringen kommer att redovisa resultatet av sina överväganden så snart det är möjligt och avstyrker med hänvisning till det anförda motionsyrkandet.

Beredskapsarbeten

En redovisning för beredskapsarbetenas omfattning och inriktning under de närmast föregående åren lämnas i propositionen på s. 93—97 och 123—124.

För innevarande budgetår har hittills anvisats sammanlagt 1 200 milj. kr. till beredskapsarbeten. Från regeringens sida har anmälts att det är avsett att ytterligare 500 milj. kr. skall anslås för ändamålet.

För budgetåret 1977/78 uppskattas i budgetpropositionen medelsbehovet till 600 milj. kr. för allmänna beredskapsarbeten och till 650 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten. Av sistnämnda belopp är 40 milj. kr. avsedda att ställas till försvarets förfogande för det fredsförband som skall upprättas i Arvidsjaur. Av medlen för beredskapsarbeten skall högst 200 milj. kr. få användas till väg- och gatuarbeten. Medelsberäkningen godtas av utskottet.

Genom regeringsbeslut den 11 mars 1976 inrättades en ny form av

statsbidrag till *enskilda beredskapsarbeten för ungdomar*. Bidrag utgår till företag och organisationer som bereder ungdomar under 20 år praktik och yrkeserfarenhet i form av beredskapsarbeten. Bidraget utgör högst 10 kr. per timme.

Herr Karlsson i Ronneby m. fl. (s) anser i motionen 539 att en höjd timersättning skulle öka intresset för att ge sysselsättning åt ungdomar, framför allt inom de små företagen, och de begär en översyn av reglerna för denna ersättning.

Verksamheten med det aktuella bidraget var ursprungligen tidsbegränsad till utgången av år 1976 men har förlängts att gälla hela år 1977. Som motionärerna själva konstaterar är erfarenheterna av verksamheten positiva. I januari i år har ca 5 000 ungdomar beretts sysselsättning på detta sätt. Det får förutsättas att regeringen följer den löpande verksamheten och gör de justeringar av den förra vintern fastställda bidragsnivån som kan visa sig erforderliga. Med hänsyn härtill bör motionsyrkandet inte föranleda någon åtgärd.

I fem motioner framhålls speciella projekt som lämpliga beredskapsarbeten.

Med hänvisning till vad som anförs i motionen 556 yrkas i motionen 557 av herr Högström m. fl. (s) att *upprustning av delar av Inlandsbanan* skall sättas i gång som beredskapsarbeten. Motionärerna åsyftar bandelarna Forsmo—Hoting och Storuman—Hällnäs. Fru Mårtensson m. fl. (s) föreslår i motionen 408 att det upprättas en plan för *miljö- och landskapsvårdande insatser på grund av vattenkraftsutbyggnad*, att genomföras som beredskapsarbeten. *Siktröjning utmed vägarna* för att minska viltolyckorna förordas i motionen 911 av fru Wiklund (c) och fru Johnsson (c). *Upprustning och underhåll av vandringsleder i fjällen* tas upp i motionen 1324 av herr Lundkvist m. fl. (s) under åberopande av vad som anförs i motionen 1323. Herr Gustafsson i Stenkyrka m. fl. (c, s, m) yrkar i motionen 1267 att bidrag med upp till 100 procent skall få utgå för *kyrkorestaureringar på Gotland*. Det hänvisas till att ett antal kyrkor tidigare kunnat restaureras som beredskapsarbete med statsbidrag om 100 procent. Numera erbjuds endast bidrag med 40 procent, och restaureringsarbetena har avstannat.

Yrkande om bidrag med 100 procent till kyrkorestaureringar på Gotland har behandlats av riksdagen senast förra året. Dåvarande inrikesutskottet (InU 1975/76: 33 s. 36) uttalade därvid att det fanns anledning att från sysselsättnings synpunkt ha en positiv syn på då föreliggande motion. Samtidigt konstaterade inrikesutskottet att en offentlig utredning om formerna för stödåtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse skulle tillsättas, varigenom hithörande frågor kunde väntas få en allsidig belysning. Motionen avstyrktes därför, och riksdagen följde utskottet.

Den ovan aviserade utredningen tillsattes i mars 1976 och har antagit

benämningen byggnadsvårdsutredningen. Som motionärerna själva konstaterar är utredningsarbetet betydelsefullt för att uppnå en helhetssyn på formerna för stödåtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Frågan om bevarandet av de medeltida Gotlandskyrkorna har under föregående år dessutom tagits upp av riksdagens revisorer. Även finansieringsfrågan studeras i sammanhanget. En promemoria i ämnet kommer att läggas fram i vår. Det utredningsarbete som sålunda bedrivs på skilda håll bör avvaktas, och utskottet kan därför inte biträda yrkandet i motionen 1267.

I fråga om yrkandet i motionen 1324 beträffande vandringsleder i fjällen noterar utskottet att viss, hittills av AMS finansierad verksamhet med fältassistenter fr. o. m. nästa budgetår kommer att betalas från anslag som disponeras av statens naturvårdsverk. Verksamheten omfattar bl. a. tillsyn och underhåll av vandringsleder i Norrbottenfjällen. Utskottet hänvisar i denna del till vad som anförts i betänkandet CU 1976/77: 13.

Därutöver vill utskottet — i anslutning till motionen 1324 och övriga i sammanhanget upptagna motioner — understryka att beredskapsarbetenas primära syfte är sysselsättningspolitiskt. En första förutsättning för att beredskapsarbete skall komma till stånd är att det på orten finns behov att sysselsätta arbetslösa samt att arbetena lämpar sig för de aktuella arbetssökandena med hänsyn till deras yrkeserfarenhet och andra förutsättningar. Vid val mellan lämpliga objekt måste också beaktas vilket av objekten som från angivna utgångspunkt ger den bästa sysselsättningseffekten. Om uppkommande sysselsättningsbehov bör tillgodoses på det sätt som föreslagits i motionerna får sålunda prövas i varje särskilt fall med hänsynstagande till nu angivna principer. Med det anförda har utskottet besvarat de aktuella motionerna, som inte bör föranleda någon åtgärd.

Industribeställningar

Behovet av industribeställningar under budgetåret 1977/78 kan enligt vad som sägs i budgetpropositionen inte bedömas f. n. Ett oförändrat belopp om 10 milj. kr. tas upp för ändamålet. Utskottet kan ansluta sig till beräkningen men vill i likhet med föredraganden framhålla att behovet av ytterligare insatser får liksom tidigare bedömas med hänsyn till situationen på arbetsmarknaden under det kommande budgetåret.

De medel som anvisas till industribeställningar får användas av AMS för att lägga ut industribeställningar till företag som varslat om nedläggning eller större driftinskränkningar för att ge arbetsförmedlingen rådrum att ordna nyanställningar (s. k. rådrumsbeställningar). Föreskrifter om denna typ av beställningar ges i regleringsbrev. Vid sidan härav kan till industrier och företag som driver industriliknande verksamhet utgå statsbidrag till lönekostnaderna, om företaget försätts i konkurs eller

trätt i likvidation och rådrom behövs för överväganden om fortsatt drift eller omplacering av de anställda. Bestämmelser härom meddelas i kungörelsen (1972: 302) om statsbidrag till nedläggningshotade företag. Uppkommande bidragskostnader bestrids av medel till beredskapsarbeten.

I motionen 543 av herr Palme m. fl. (s) anses att ovan redovisade åtgärder för att uppskjuta planerade driftnedläggningar borde utnyttjas mer i rådande situation med omfattande varsel om driftinskränkningar inom industrin för att minska belastningen på andra arbetsmarknadspolitiska medel. Det yrkas att regeringen skall lägga fram förslag till ett *effektivare system för att undvika företagsnedläggningar* i svåra arbetsmarknadssituationer.

Särskilda insatser i form av statliga industribeställningar och bidrag till kommunala industribeställningar har tillgripits i stor omfattning redan tidigare för att stödja sysselsättningen. Under innevarande budgetår lämnas bidrag till kommunala beställningar för sammanlagt 300 milj. kr., och statliga industribeställningar läggs ut för 200 milj. kr. Kungörelsen om statsbidrag till nedläggningshotade företag har nyligen setts över av en arbetsgrupp inom kanslihuset i samband med övervägandena om särskilt avvecklingsstöd för teko- och skoindustrin (DsA 1977: 1). Därutöver kan hänvisas till regeringens i dagarna aviserade förslag om dels allmänt industri- och sysselsättningsstimulerande åtgärder, dels särskilda insatser för tekoindustrin. Syftet med motionsyrkandet får med hänsyn till det anförda anses tillgodosett, och motionsförslaget bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Detaljplaneringsbidrag

Under förevarande delprogram föreslås en medelsuppräknings från 25 till 40 milj. kr. Utskottet biträder förslaget och lämnar vad som i övrigt anförts under denna punkt utan erinran.

Medelsberäkning m. m.

Det totala medelsbehovet under anslaget uppgår till 1 320 700 000 kr. Utskottet har tillstyrkt medelsanvisningen under de fyra delprogrammen. Riksdagen bör alltså bevilja det begärda anslaget.

Liksom tidigare år begärs i propositionen bemyndigande för regeringen att medge att AMS på vissa villkor får avskriva vissa lånefordringar inom arbetsmarknadsverket. Utskottet tillstyrker att det begärda bemyndigandet lämnas.

Stöd till lageruppbyggnad

Från anslaget bestrids utgifterna för det i programmet Sysselsättnings- skapande åtgärder ingående delprogrammet Stöd till lageruppbyggnad.

Regeringen har under punkten B 4 (s. 126—128) föreslagit att riksdagen skall

1. bemyndiga regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att i enlighet med vad föredraganden anført i budgetpropositionen förlänga giltighetstiden för statliga garantier för lageruppbyggnadslån,

2. till Stöd till lageruppbyggnad för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 000 kr.

Som bakgrund till det begärda anslaget lämnas i budgetpropositionen en utförlig redovisning för utnyttjandet av lagerstödet sedan det infördes på nytt år 1975. Utskottet biträder propositionens medelsberäkning.

På hösten 1975 kompletterades lagerstödet med möjlighet till statlig garanti för banklån som företagen tar upp för att vid sidan av förskott på det statliga bidraget finansiera sin lageruppbyggnad. I enlighet med riksdagens beslut (InU 1975/76: 23) gäller garantin för belopp som enligt låneavtal förfaller till betalning före den 1 april 1977. Utskottet tillstyrker att regeringen får det i propositionen begärda bemyndigandet att förlänga statliga garantier som går ut den 1 april till den 1 oktober 1977.

Kontant stöd vid arbetslöshet

1975/76 Utgift	347 891 000
1976/77 Anslag	870 400 000
1977/78 Förslag	761 550 000

Från anslaget bestrids utgifterna för programmet Kontant stöd vid arbetslöshet. Indelningen i delprogram framgår av följande sammanställning.

	1975/76 Utgift	1976/77 Anslag	1977/78 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
Ersättning till arbetslöshetskassor	306 880 000	802 400 000	-171 400 000	-110 900 000
Omställningsbidrag	8 268 000	12 000 000	- 10 000 000	- 10 000 000
Kontant arbetsmarknadsstöd	28 965 000	50 000 000		+ 11 500 000
Förvaltningskostnader	3 778 000	6 000 000	+ 732 000	+ 550 000
	347 891 000	870 400 000	-180 668 000	-108 850 000

Regeringen har under punkten B 5 (s. 129—131) föreslagit riksdagen att till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 761 550 000 kr.

Utgifterna under anslaget styrs framför allt av det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem i arbetslöshetskassorna. Detta antal uppskattas i budgetpropositionen till 4,0. På grundval härav beräknas i propositionen medelsbehovet till 761 550 000 kr. Häri ingår 15 milj. kr. till särskilt stöd till vissa arbetslöshetskassor.

Genom beslut av riksdagen i höstas infördes i arbetslöshetsförsäkring-

en tre nya dagpenningklasser om 140, 150 och 160 kr. samtidigt som den tidigare lägsta dagpenningklassen om 40 kr. slopades. Vidare förbättrades det statliga stödet till kassorna beträffande det s. k. progressivbidraget. Reformerna gäller från den 1 januari 1977.

Även det kontanta arbetsmarknadsstödet för icke försäkrade (KAS) höjdes i höstas från 45 till 55 kr. per hel ersättningsdag med tillämpning från den 1 januari 1977. Som en konsekvens av höjningen av KAS har också det statliga grundbidraget till arbetslöshetskassorna höjts i motsvarande mån från samma tidpunkt.

I två motioner föreslås ytterligare *höjningar av KAS*. Herr Palme m. fl. (s) föreslår i motionen 543 en höjning till 65 kr. från den 1 juli 1977 under åberopande av att stödet måste fortlöpande anpassas till förändringarna i pris- och standardutvecklingen. I motionen 1280 av herr Werner m. fl. (vpk) yrkas att KAS höjs till 90 kr. från den 1 juli med hänsyn till bl. a. prishöjningar på framför allt nödvändighetsvaror och den låga nivå på stödet som gällt alltsedan starten.

I båda motionerna tar man hänsyn till de kostnadsmässiga konsekvenserna. De innebär å ena sidan viss minskning av det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag och å andra sidan ökad belastning på den av arbetsgivarna finansierade arbetslöshetsfonden, från vilken betalas två tredjedelar av grundbidraget till kassorna och samma andel av KAS. Den ökade belastning på fonden som uppstår genom förslaget i socialdemokraternas motion bör enligt motionärerna kunna rymmas inom ramen för fondens resurser. Vpk förutsätter för sin del att regeringen i god tid före nästa årsskifte lägger fram förslag om avgiftshöjning vid behov av inkomstförstärkning till fonden.

De båda motionerna tar också upp den koppling som råder mellan KAS och utbildningsbidraget till ungdomar under 20 år och som innebär att utbildningsbidraget skall vara 10 kr. högre än KAS-stödet. I motionen 543 hänvisas till att denna konsekvens har beaktats genom den i samma motion begärda höjningen av anslaget Bidrag till arbetsmarknadsutbildning med 80 milj. kr. utöver regeringens förslag. I motionen av herr Werner m. fl. påpekas att frågan om utbildningsbidragets storlek tagits upp i en särskild vpk-motion.

Utskottet hänvisar till den nyligen gjorda höjningen av KAS och avstyrker de båda motionerna.

Propositionens medelsberäkning föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Med hänsyn härtill och till ovan redovisade ställningstaganden till de behandlade motionerna bör anslaget föras upp med begärt belopp.

Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning

Från anslaget bestrids arbetsmarknadsverkets utgifter för anskaffning av utrustning, vars anskaffningsvärde överstiger 10 000 kr. och vars livs-

längd överstiger tre år. Annan utrustning anskaffas med anlåtande av resp. programanslag.

Regeringen har under punkten B 7 (s. 134—137) föreslagit riksdagen att till Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

Utskottet har ingen invändning mot medelsberäkningen för nästa budgetår.

Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för programmet Förvaltning av utrustning, vilket utgör ett serviceprogram för försörjning av övriga program med mer kapitalkrävande utrustning. Sådan utrustning får hyras ut inom eller utom arbetsmarknadsverket, varvid hyran skall beräknas så, att samtliga uppkommande kostnader täcks. Programmet består av delprogrammen Förläggingsbyggnader samt Maskiner och fordon m. m.

Regeringen har under punkten B 8 (s. 137—139) föreslagit riksdagen att till Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag.

Särskilda åtgärder för arbetsanpassning

Från anslaget bestrids utgifterna för programmen Rehabiliterings- och stödåtgärder för svårplacerade och Sysselsättningskapande åtgärder för svårplacerade. Indelningen i delprogram framgår av följande sammanställning över propositionens medelsberäkning.

	1975/76 Utgift	1976/77 Anslag	1977/78 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
<i>Programmet Rehabiliterings- och stödåtgärder för svårplacerade</i>				
Arbetsprövning/arbetsträning	32 988 000	41 700 000	+ 15 800 000	+ 15 800 000
Utbildning av svårplacerade	72 423 000	74 000 000	+ 18 000 000	+ 12 000 000
Förvaltningskostnader	2 950 000	3 500 000	+ 1 100 000	+ 300 000
<i>Programmet Sysselsättningskapande åtgärder för svårplacerade</i>				
Arbetshjälpmedel åt handikappade	19 679 000	36 000 000	+ 6 300 000	+ 2 000 000
Näringshjälp	7 809 000	9 500 000	+ 1 500 000	+ 0
Arkivarbete	556 699 000	562 500 000	+ 62 500 000	+ 37 000 000
Halvskyddad sysselsättning	95 986 000	170 000 000	+ 66 000 000	+ 60 000 000
Skyddad sysselsättning	133 343 000	171 800 000	+ 4 300 000	+ 4 300 000
Hemarbete	1 856 000	2 500 000	- 400 000	- 400 000
Förvaltningskostnader	7 062 000	11 500 000	+ 1 900 000	+ 1 000 000
	930 795 000	1 083 000 000	+177 000 000	+132 000 000

Regeringen har under punkten C 5 (s. 160—173) föreslagit riksdagen att

1. godkänna i budgetpropositionen förordade ändringar av grunderna för bidrag till arbetshjälpmedel åt handikappade, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1977,

2. bemyndiga regeringen att besluta om ram för bidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården under budgetåret 1977/78,

3. till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 1 215 000 000 kr.

Rehabiliterings- och stödåtgärder för svårplacerade

Statsbidragskostnaderna för *arbetsprövning och arbetsträning* beräknas öka med 15,8 milj. kr. på grund av höjda eleversättningar. Verksamheten behandlas i betänkandet Yrkesinriktad rehabilitering (SOU 1976: 38).

Delprogrammet *Utbildning av svårplacerade* omfattar dels anpassningskurser vid AMU-centra för synskadade, rörelsehindrade m. fl. handikappade, dels introduktionsutbildning av anställda i skyddad verksamhet. Fr. o. m. innevarande budgetår betalas härifrån även bidrag till företag vid utbildning av handikappade. Dessa bidragskostnader har tidigare bestritts av medel från anslaget Bidrag till arbetsmarknadsutbildning.

Det nämnda bidraget till *utbildning i företag av handikappade* utgår med 8 kr. per timme under högst sex månader med möjlighet att i enstaka fall jämka bidragsbeloppet uppåt för person med särskilt svårt handikapp. Socialdemokraterna yrkar i motionen 543 att bidraget höjs till 16 kr. per timme.

AMS har i anslagsframställningen anmält sin avsikt att vid utbildning för svårt arbetshandikappade medge att bidragsbeloppet höjs med upp till 75 procent av den totala lönekostnaden för den handikappade. Som framgår av vad ovan sagts har AMS tillagts befogenhet att företa jämkning i enstaka fall. Redan härigenom är motionsyrkandet i viss mån tillgodosett. Sedan AMS avgav sin anslagsframställning har riksdagen fattat beslut om väsentligt förbättrade bidrag till halvskyddad sysselsättning av handikappade, innebärande bidrag med 75 procent till den totala lönekostnaden under helt år och fortsatta bidrag följande år (se vidare framställningen i det följande). Med hänsyn härtill kan det ifrågasättas om det aktuella bidraget till utbildning i företag av handikappade längre fyller någon funktion, och utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda yrkandet i motionen 543.

Anpassningskurser för synskadade bedrivs bl. a. vid *Landaskolan i Kristinehamn*. Efter särskild utredning om verksamheten vid skolan beslöt AMS år 1975 att uppdra åt SÖ att omlokalisera verksamheten till Göteborg. Detta beslut kritiserar av herr Johansson i Arvika m. fl. (s) i

motionen 896. Det framhålls att undervisningen av synskadade har en lång tradition i Kristinehamn, att möjligheterna till optisk rehabilitering för skolans elever inom kort kommer att finnas samt att hänsyn måste tas till av statsmakterna fastlagda regionalpolitiska målsättningar. Om anpassningsundervisningen likväl läggs ned, anförs av samma motionärer i en annan motion, 895, att man borde utnyttja den erfarenhet som finns inom Landaskolan och industrierna i Kristinehamn av arbetet med synskadade. Detta skulle ske genom ett speciellt projekt som syftar till att ta fram verktyg och andra hjälpmedel för synskadade arbetstagare, anställda inom bl. a. verkstadsindustrin.

Länsstyrelsen i Värmlands län har med stöd av 38 § länsstyrelseinstruktionen påkallat att regeringen omprövar AMS beslut att lägga ned verksamheten vid Landaskolan under återopande av att länsstyrelsen finner beslutet strida mot de regionalpolitiska målen för länet.

Remissyttranden över länsstyrelsens framställning till regeringen har nyligen avgivits av Kristinehamns kommun, Synskadades riksförbund (SRF, tidigare De blindas förening), AMS och SÖ. Framställningen biträds av kommunen, medan övriga remissinstanser vidhåller att det med tanke på de synskadades behov är önskvärt att den i nuvarande form bedrivna anpassningsundervisningen flyttas över till Göteborg. SRF pekar bl. a. på att förläggning till Göteborg ger bättre möjligheter till elevrekrytering, bättre förutsättning för differentierat yrkesval och möjlighet till rehabilitering av synskadade som också har andra handikapp. Både SRF och AMS framhåller samtidigt att det är angeläget att ta till vara det positiva intresse för synskadade som visats i Kristinehamn. AMS har också förståelse för de av länsstyrelsen framförda regionalpolitiska synpunkterna. AMS avser därför att, i samråd med SÖ, verka för att andra utbildningsresurser förläggs till Kristinehamn som ersättning för en flyttning av Landaskolan.

Frågan om den fortsatta verksamheten vid Landaskolan prövas alltså f. n. av regeringen. Utskottet utgår från att de av AMS framförda synpunkterna därvid tillmäts stor betydelse. Med hänvisning härtill och till vad i övrigt redovisats finns inte skäl för riksdagen att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 895 och 896.

I Torpshammar i Västernorrlands län finns ett *rygginstitut*, drivet av en stiftelse med bl. a. AMS som intressent. Institutet bedriver yrkesinriktad rehabilitering av yrkesverksamma personer med ryggbesvär. Remittering till institutet sker via länsarbetsnämnderna. Under återopande av goda erfarenheter av verksamheten men att väntetiden vid institutet är lång yrkas i motionen 901 av herr Nilsson i Östersund m. fl. (s) att ytterligare ett institut inrättas och att det lokaliseras till Jämtlands län, där antalet ryggskadade personer enligt motionen är avsevärt högre än i riket i övrigt.

Arbetsmarknadsdepartementet har den 3 september 1975 anslagit

medel för en vetenskaplig uppföljning av den vid rygginstitutet i Torps-hammar bedrivna verksamheten. Bl. a. skall effekterna från arbetsmarknadssynpunkt utvärderas. Arbetet väntas bli slutfört under senare delen av år 1977. Vid ställningstagande till utredningsresultatet och det förslag som detta kan föranleda utgår utskottet från att motionärernas upp-slag kommer att aktualiseras. Med det anförda har utskottet besvarat motionen, som inte synes behöva föranleda någon åtgärd.

I sammanhanget tar utskottet upp motionen 222 av herr Börjesson i Falköping (c) och fru Göthberg (c). Det yrkas att riksdagen skall besluta om *lagfäst rätt för hörselskadad till undervisning i teckenspråk m. m. på betald arbetstid*. Motionärerna anser att döva och gravt hörselskadade bör ha samma rätt och samma möjligheter att lära sig teckenspråk och läppavläsning som invandrare har beträffande svenskundervisning.

Utskottet har förståelse för syftet med motionen. Det bör emellertid tillgodoses på annat sätt än motionärerna föreslagit. Utskottet hänvisar till att regeringen i den i dagarna avgivna propositionen 87 om de handikappades kulturella verksamhet bl. a. föreslagit ökad teckenspråksundervisning och utbildning av tolkar för döva. På grund av det anförda avstyrker utskottet motionen.

Kostnaderna under budgetåret 1977/78 för delprogrammet Utbildning av svårplacerade beräknas i budgetpropositionen till 86 (+ 12) milj. kr. Utskottet lämnar beräkningen utan erinran.

Sysselsättningsskapande åtgärder för svårplacerade

I budgetpropositionen föreslås beträffande *stödet till motorfordon för handikappade* att maximibidraget höjs från 20 000 till 23 000 kr. och att inkomstgränsen för helt bidrag höjs från 23 000 till 25 000 kr. Utskottet tillstyrker förslagen.

I motionen 900 av herr Nilsson i Kristianstad (s) begärs en skyndsamt utredning om *effektivare bidragsgivning när det gäller handikappbilar*. Motionären anser att stödet till handikappfordon behöver förbättras väsentligt i olika avseenden.

I förra årets budgetproposition redovisades en på riksdagens begäran (InU 1975: 3 s. 35—36) gjord översyn av reglerna för bidrag och lån till handikappfordon. Som resultat av översynen genomfördes på förslag av den dåvarande regeringen inte obetydliga förenklingar av bidragssystemet och totalt sett en avsevärd förbättring av stödet till handikappade fordonsförare. Utskottet vill stryka under att bidragen i princip fortlöpande bör anpassas till förändringar i pris- och lönenivån och att dessutom kvalitativa förbättringar bör eftersträvas. Med hänsyn härtill och till den revision av bidragsreglerna som genomfördes förra året avstyrker utskottet utredningsyrkandet.

För *arkivarbete* beräknas ett belopp av 599,5 (+ 37,0) milj. kr. för sysselsättning av ca 15 000 personer. Antalet personliga tjänster för arkivarbetare skall ökas från 450 till 650.

Som tidigare nämnts reformerades stödet till *halvskyddad sysselsättning* genom beslut av riksdagen i höstas. Det nya systemet gäller från den 1 januari 1977 och innebär att bidrag utgår under första året med 75 procent av den totala lönekostnaden, under andra året med 50 procent och under tredje och fjärde åren med 25 procent. I god tid före utgången av det fjärde året skall prövas om bidrag skall utgå även i fortsättningen. Liksom tidigare finns möjlighet att överföra redan anställd till halvskyddad sysselsättning. Bidrag utgår i så fall med 25 procent av den totala lönekostnaden.

Med hänsyn till de nya bidragsvillkoren beräknas i budgetpropositionen medelsbehovet för halvskyddad sysselsättning öka med 60 milj. kr. till 230 milj. kr. Beloppet anses medge en ökning av antalet belagda platser från ca 10 000 till 14 000—15 000.

Samtidigt med ovannämnda bidragsreform infördes på försök en *särskild form av halvskyddad sysselsättning* för ungdomar under 25 år med svåra fysiska handikapp. Statsbidrag skall i detta fall kunna utgå med 90 procent under första året och med 50 procent under de följande tre åren. Därefter skall kunna ges bidrag med antingen 50 eller 25 procent.

I motionen 413 av fröken Öhrsvik m. fl. (s) begärs att försöksverksamheten skall utvidgas att omfatta även ungdomar med svåra psykiska eller sociala handikapp. Även för de senare grupperna av ungdom är det enligt motionärerna oerhört väsentligt att alla möjligheter till sysselsättning prövas. Det kan inte heller, hävdas det vidare, vara förenat med några större praktiska svårigheter att föra in dessa grupper i den särskilda försöksverksamheten.

Den avgränsning av försöksverksamheten som gjorts till ungdomar med svåra fysiska handikapp överensstämmer med det förslag som lades fram i propositionen 1975/76: 211 om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik och som godtogs av ett enhälligt utskott. Det gäller ett flerårigt försök som skall göras inom ramen för ett till 10 milj. kr. begränsat belopp. Det bör framhållas att de av motionärerna berörda grupperna givetvis omfattas av det ovan redovisade ordinarie stödet till halvskyddad sysselsättning. Den aktuella försöksverksamheten avser att utvärdera om man med kraftigt förstärkta bidragsinsatser kan nå påvisbara effekter i sysselsättningshänseende för en begränsad grupp särskilt svårt handikappade.

Motionärernas förslag är behäftat med gränsdragningsproblem, men utskottet har för sin del inte något att erinra mot att regeringen inom ramen för pågående försök utvidgar verksamheten till att avse även psykiskt och socialt handikappade ungdomar. Vad utskottet anfört i avslutning till motionen bör regeringen underrättas om.

I anslutning härtill tar utskottet upp två motioner som behandlar *tillämpningen av främjandelagen* (lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder).

Främjandelagen ger länsarbetsnämnd befogenhet att ta upp överläggningar med företag som enligt nämndens mening inte beaktat statsmakternas intentioner att ge sysselsättning åt handikappade och äldre. Om företaget inte följer de överenskommelser om ändrat rekryteringsmönster som träffats vid överläggningarna, har länsarbetsnämnden rätt att meddela anvisningar om åtgärder från företagets sida för att öka andelen äldre och handikappade i företaget. I realiteten innebär det att företaget åläggs att uppfylla vissa kvoter av handikappade och äldre. Om sedan företaget inte åttlyder nämndens anvisningar, kan AMS som yttersta åtgärd införa arbetsförmedlingstvång för det berörda företaget.

De sanktionsmöjligheter som främjandelagen ger arbetsmarknadsverket har inte utnyttjats. I den socialdemokratiska partimotionen 1301 begärs att sysselsättningsutredningen skall få i uppdrag att dels närmare undersöka skälen härtill, dels överväga vilka åtgärder som kan behövas för att lagen skall få avsedd effekt. Herrar Lindström (s) och Karlsson i Ronneby (s) yrkar i motionen 898 att regeringen skall hos AMS aktualisera främjandelagens möjligheter att tvinga företag att ta emot arbetshandikappade sökande.

Utskottet konstaterar inledningsvis att främjandelagen ger arbetsmarknadsmyndigheterna befogenheter att tillgripa långtgående sanktioner i syfte att påverka företagen att rekrytera handikappade och äldre arbetstagare. Samtidigt bör framhållas att lagen bygger på att samförståndslösningar skall prövas i första hand. Det betonades vid lagens tillkomst och är givetvis ett av skälen till att lagens sanktioner inte direkt kommit till användning. Samtidigt bör inte förbises att blotta förekomsten av sanktionsmöjligheter ger myndigheterna en bättre utgångspunkt i strävan att nå överenskommelser enligt lagstiftningens intentioner. Sådana indirekta effekter av lagen bör ha uppstått men är givetvis svåra att belägga.

En direkt effekt av lagen är att den ger en grund för anpassningsgruppernas verksamhet. Som framhölls vid lagens tillkomst kan anpassningsgrupperna uppträda med ökad auktoritet tack vare förankringen i lagen och de sanktioner som finns i bakgrunden. Det beräknas att det finns anpassningsgrupper vid ca 5 000 arbetsplatser. Stora förhoppningar har knutits till dessa gruppers arbete. Vid den första utvärdering som gjorts genom AMS försorg har det visat sig att anpassningsgrupperna till övervägande del ägnat sig åt fall av omplaceringar och andra interna personalproblem på arbetsplatserna. Som en åtgärd för att bredda anpassningsgruppernas verksamhet underströks därför i den tidigare nämnda propositionen 1975/76: 211 att anpassningsgrupperna fortsättningsvis bör i växande omfattning verka för nyanställning av handikappade och att arbetsförmedlingens medverkan i arbetet bör vara särskilt inriktad på att bistå handikappade arbetssökande. Denna uppfattning delades av utskottet (AU 1976/77: 7 s. 21). Det bör tilläggas att anpass-

ningsgruppernas rekryteringsinsatser liksom länsarbetsnämndernas möjligheter att nå positiva resultat vid de förut berörda överläggningarna med arbetsgivare i fråga om handikappade arbetstagare bör främjas av det nya, kraftigt förstärkta stödet till halvskyddad sysselsättning.

I sysselsättningsutredningens regi görs försök med särskilda insatser för att aktivera anpassningsgrupperna i arbetet på att bereda handikappade sysselsättning. Även vissa andra försök görs för att underlätta arbetsplacering av handikappade på den öppna marknaden. Syftet härmed är att ge utredningen underlag för fortsatta överväganden om ett allmänt verkande stöd för svårplacerade. Det kan erinras om att utredningen i sitt första betänkande preliminärt diskuterade införande av avgifts- och bidragssystem samt kvotlagstiftning och att utredningen anmälde sin avsikt att fullfölja övervägandena i slutbetänkandet.

Utskottet finner det naturligt att frågan ställs varför främjandelagens sanktionsmöjligheter inte utnyttjats. Enligt utskottets mening kan sysselsättningsutredningen knappast komma förbi denna frågeställning i sina överväganden om ett system för att förbättra de handikappades ställning på arbetsmarknaden. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt anförts finner utskottet inte anledning för riksdagen att ta initiativ av det slag som begärs i motionen 1301. Härav följer att utskottet inte heller kan biträda yrkandet i motionen 898.

Till bidrag till anordnande och drift av *skyddade verkstäder* beräknas i budgetpropositionen ett belopp av 176,1 (+ 4,3) milj. kr. Det föreslås vidare att AMS skall få rätt att bevilja anordningsbidrag inom en oförändrad ram av 40 milj. kr. med möjlighet för regeringen att vid behov vidga ramen.

I motionen 547 av herr Werner m. fl. (vpk) anförs att driftbidraget motsvarar endast en fjärdedel av huvudmännens kostnader per anställd och att anordningsbidraget endast utgör 20—35 procent av investeringskostnaderna. Motionärerna finner dessa förhållanden otillfredsställande och yrkar att riksdagen skall uttala sig för ett statligt kostnadsansvar för driftunderskottet vid verkstäderna och att anordningsbidraget höjs så att det motsvarar 70 procent av den totala investeringskostnaden.

Som inledningsvis anmälts i detta betänkande avser regeringen att senare i år lägga fram förslag om organisationen för skilda former av skyddat arbete. Verksamheten vid de skyddade verkstäderna är en väsentlig del härav. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen.

Utskottet biträder propositionens beräkning av medelsbehovet för bidragen till skyddade verkstäder. Regeringen bör ges det begärda bemyndigandet beträffande ram för beviljande av anordningsbidrag.

Medelsberäkningen

Det totala medelsbehovet under anslaget beräknas i budgetpropositionen till 1 215 milj. kr. I den mån utskottet i det föregående inte yttrat sig

över medelsberäkningen lämnas densamma utan erinran. Medel bör följaktligen anvisas under anslaget i enlighet med propositionens förslag.

Bidrag till arbetarskyddsfonden

Regeringen har under punkten C 6 (s. 173—176) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad föredraganden anfört i budgetpropositionen i fråga om stöd till utbildning av de anställdas representanter i statliga myndigheters styrelser,

2. till Bidrag till arbetarskyddsfonden för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 000 kr.

I samband med antagandet av lagen om medbestämmande i arbetslivet på våren 1976 anvisade riksdagen ett reservationsanslag av 50 milj. kr., avsett att under tiden 1 januari—30 juni 1977 användas för att stödja information och utbildning om den nya lagstiftningen m. m. Utgiftsändamålen framgår av den följande framställningen.

Den medelsberäkning som läggs fram i budgetpropositionen avser nu helt budgetår. Den tyngsta posten utgörs av bidrag till fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer för *information och utbildning om den nya medbestämmandelagen*. Härför beräknas preliminärt 75 milj. kr., varav en femtedel avses för bidrag till arbetsgivarorganisationer m. fl. sammanslutningar.

Ett belopp om preliminärt beräknade 20 milj. kr. avses för bidrag till fackliga organisationer för *utbildning av anställdas representanter i företagsstyrelser*. I sammanhanget begärs riksdagens godkännande av att medel används även för utbildning av anställdas representanter i statliga myndigheters styrelser.

Resterande medel, preliminärt 20 milj. kr., avses för *bidrag till forskningsprojekt på arbetslivets område*. Häri är inräknat medel för verksamheten vid det nya centrum för arbetslivsfrågor som startade den 1 januari 1977 och som skall bedriva tillämpad forskning kring arbetsorganisation och medbestämmande i arbetslivet.

I den proposition (1975/76: 182) som låg till grund för riksdagens beslut i ovan redovisade informationsfrågor m. m. föreslogs att verksamheten skulle *finansieras genom höjning av arbetarskyddsavgiften* från 0,10 till 0,17 procentenheter. Propositionen vann inte riksdagens bifall på denna punkt, utan i stället löstes finansieringsfrågorna via ett statligt anslag. I motionen 544 av herr Palme m. fl. (s) yrkas att verksamheten fr. o. m. den 1 januari 1978 finansieras genom en på angivet sätt höjd arbetarskyddsavgift. Ett sådant avgiftsuttag beräknas i motionen ge en intäkt av 140 milj. kr. för helt kalenderår. För att täcka kostnaderna under andra halvåret 1977 bör under förevarande anslag anvisas 70 milj. kr. I enlighet med vad som förutsattes i den nyssnämnda propositionen

yrkas slutligen i motionen att bidragsgivningen till arbetsgivarorganisationer för information och utbildning om medbestämmandelagen upphör med utgången av år 1977.

Utskottet finner inte anledning för riksdagen att ompröva sin förra årets intagna ståndpunkt i fråga om förevarande anslag och dess användning. Utskottet avstyrker därför motionen 544 i aktuella delar.

I motionen 889 av herr Franzén m. fl. (vpk) yrkas på *inrättande av ett institut för forskning inom arbetslivet och arbetsmiljön* under fackligt huvudmannaskap.

Utskottet hänvisar till det nyinrättade centret för arbetslivsfrågor, där arbetstagarnas företrädare har majoritet i styrelsen, och till den av arbetarskyddsfonden understödda forskningen på arbetsmiljöområdet. Företrädare för arbetstagersidan ingår i fondens styrelse. Motionen avstyrks i förevarande del.

Budgetpropositionens medelsberäkning ger inte utskottet anledning till erinran. Med hänsyn härtill och till utskottets ovan gjorda ställningstaganden till de behandlade motionerna bör anslaget föras upp med föreslaget belopp. Det begärda godkännandet bör lämnas beträffande stöd till utbildning av de anställdas representanter i statliga myndigheters styrelser.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken* att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 67 och 1976/77: 543, yrkandet 1,
2. beträffande *personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 543, yrkandet 2,
3. beträffande *psykologiska konsultinsatser i förmedlingsarbetet* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 404,
4. beträffande *utvärdering av försök med obligatorisk platsanmälan* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1275,
5. beträffande *särskilda förmedlingsinsatser m. m. för kvinnor* att motionen 1976/77: 543, yrkandet 11, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
6. beträffande *åtgärder med anledning av utförd deltidsutredning* att motionen 1976/77: 543, yrkandet 12, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
7. beträffande *anslag till informationskampanj för deltidsanställda* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 543, yrkandet 13,
8. beträffande *samhällets insatser för de ungas möjligheter till arbete eller utbildning* att riksdagen med anledning av motio-

- nerna 1976/77: 543, yrkandet 25, och 1976/77: 537 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
9. beträffande *ökade möjligheter för ungdom till feriearbete* att motionen 1976/77: 299 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 10. beträffande *program mot ungdomsarbetslösheten* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1277,
 11. beträffande *löne- och anställningsvillkor för ungdomar* att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 1278 och 1976/77: 1279,
 12. beträffande *flyttningsbidrag och regionalpolitiken* att motionen 1976/77: 1274 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 13. att riksdagen godkänner i budgetpropositionen förordade ändringar av grunderna för flyttningsbidrag, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1977,
 14. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag och med avslag på motionen 1976/77: 543, yrkandet 26, till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 658 475 000 kr.,
 15. beträffande *bidrag till arbetsgivare som anordnar utbildning av anställda som alternativ till permittering* att riksdagen *dels* med avslag på motionen 1976/77: 543, yrkandet 17, godkänner i budgetpropositionen angivna ändrade grunder i denna del, att tillämpas från den 1 juli 1977, *dels* godkänner den i propositionen 1976/77: 65 förordade tillfälliga höjningen av bidraget att gälla för utbildning som påbörjas och slutförs under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977, *dels* ock bemyndigar regeringen att om så behövs förlänga nämnda period längst till utgången av år 1977 samt att i särskilda fall medge att bidrag med 25 kr. per timme får utgå under längre tid än 160 timmar,
 16. beträffande *bidrag till företag som anordnar utbildning av redan anställda i kombination med fast anställning av ersättare* att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 543, yrkandet 18, godkänner de ändrade grunder som angetts i budgetpropositionen i denna del, att tillämpas från den 1 juli 1977,
 17. beträffande *jämställdhetsbidraget* att riksdagen med avslag på motionerna 1976/77: 1350 och 1976/77: 543, yrkandena 9 och 10, *dels* godkänner den i propositionen 1976/77: 65 förordade höjningen av bidraget till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön, att tillämpas fr. o. m. den 1 februari 1977,

- dels godkänner de ändrade grunder som angetts i budgetpropositionen, att tillämpas från den 1 juli 1977,*
18. *beträffande finansiering av bidrag till arbetsmarknadsutbildning m. m. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1351,*
 19. *beträffande ramar för utbildning i företag m. m. att riksdagen bemyndigar regeringen att*
 - A. *fastställa ramar för stöd till företag som av konjunkturpolitiska skäl anordnar utbildning av anställda,*
 - B. *intill utgången av budgetåret 1977/78 förlänga försöksverksamheten med bidrag till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön,*
 20. *beträffande utbildningsfonder i företagen att motionen 1976/77: 543, yrkandet 20, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,*
 21. *beträffande utbildning av bussförare att motionerna 1976/77: 300 och 1976/77: 1276 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,*
 22. *beträffande barn tillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning att riksdagen avslår motionen 1976/77: 225,*
 23. *beträffande riksyркesskolornas regionalpolitiska betydelse att riksdagen med anledning av motionen 1976/77: 1167 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,*
 24. *beträffande avveckling av riksyркesskolan i Hunnebostrand att riksdagen avslår motionen 1976/77: 411,*
 25. *beträffande utredning om lokalbehovet för AMU-centret i Norrköping att riksdagen avslår motionen 1976/77: 412,*
 26. *beträffande enhetligt utbildningsbidrag om 160 kr. per dag att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1281,*
 27. *beträffande vidgat försäkringsskydd vid arbetsmarknadsutbildning att motionen 1976/77: 407 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,*
 28. *beträffande utredning om de unga invandrarnas arbetsmarknadssituation att motionen 1976/77: 1330 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,*
 29. *beträffande medelsberäkningen att utskottet med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1976/77: 543, yrkandet 27, till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 1 276 250 000 kr.,*
 30. *beträffande stöd till elevfacklig verksamhet att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag medger att anslaget Bidrag till arbetsmarknadsutbildning får utnyttjas för att betala*

- de kostnader för Sveriges AMU-elevers riksförbunds verksamhet som angetts i propositionen,
31. att riksdagen lämnar utan erinran vad föredraganden anfört i budgetpropositionen om *decentralisering av beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m.*,
 32. beträffande *statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 543, yrkandet 15,
 33. beträffande *enskilda beredskapsarbeten för ungdomar* att motionen 1976/77: 539 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 34. beträffande *kyrkorestaureringar på Gotland* att motionen 1976/77: 1267 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 35. beträffande *upprustning av delar av inlandsbanan* att motionen 1976/77: 557 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 36. beträffande *miljö- och landskapsvårdande insatser på grund av vattenkraftsutbyggnad* att motionen 1976/77: 408 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 37. beträffande *siktröjning utmed vägarna* att motionen 1976/77: 911 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 38. beträffande *upprustning och underhåll av vandringsleder i fjällen* att motionen 1976/77: 1324 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 39. beträffande *effektiva system för att undvika företagsnedläggningar* att motionen 1976/77: 543, yrkandet 21, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 40. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1977/78 besluta om *avskrivning av vissa lånefordringar* enligt budgetpropositionens förslag,
 41. att riksdagen till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 1 320 700 000 kr., varav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
 42. att riksdagen bemyndigar regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att i enlighet med vad föredraganden anfört i budgetpropositionen förlänga giltighetstiden för *stalliga garantier för lageruppbyggnadslån*,
 43. att riksdagen till *Stöd till lageruppbyggnad* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 400 000 000 kr.,
 44. beträffande *höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet* att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 543, yrkandet 22, och 1976/77: 1280,
 45. att riksdagen till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 761 550 000 kr.,

46. att riksdagen till *Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.,
47. att riksdagen till *Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
48. beträffande *höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade* att motionen 1976/77: 543, yrkandet 19, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
49. beträffande *bibehållande av Landaskolan i Kristinehamn m. m.* att motionerna 1976/77: 895 och 1976/77: 896 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
50. beträffande *inrättande av ett rygginstitut i Jämtlands län* att motionen 1976/77: 901 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
51. beträffande *lagfäst rätt för döva och hörselskadade till undervisning i teckenspråk m. m. på betald arbetstid* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 222,
52. beträffande *utredning om effektivare bidragsgivning när det gäller handikappbilar* att motionen 1976/77: 900 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
53. beträffande *utvidgning av den särskilda försöksverksamheten med halvskyddad sysselsättning* att riksdagen med anledning av motionen 1976/77: 413 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
54. beträffande *tillämpningen av främjandelagen* att motionerna 1976/77: 898 och 1976/77: 1301 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
55. beträffande *förstärkta bidrag till verkstäder inom arbetsvården* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 547,
56. att riksdagen godkänner i budgetpropositionen förordade ändrade grunder för *bidrag till arbetshjälpmedel åt handikappade*, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1977,
57. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om *ram för bidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården* under budgetåret 1977/78,
58. att riksdagen till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 1 215 000 000 kr.,
59. beträffande *inrättande av ett institut för forskning inom arbetslivet och arbetsmiljön* att riksdagen avslår motionen 1976/77: 889, yrkandet 1,
60. att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen anförts i

fråga om stöd till utbildning av de anställdas representanter i statliga myndigheters styrelser,

61. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1976/77: 544, yrkandena 5, 6 och 7, till *Bidrag till arbetarskyddsfonden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 115 000 000 kr.

Stockholm den 15 mars 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Tvärålund (c), Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson i Varberg (s), Stridsman (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), fru Ludvigsson (s), herrar Fransson (c), Nilsson i Kalmar (s), Jonsson i Alingsås (fp) och Svensson i Skara (m).

Reservationer

Herrar Fagerlund, Ingemund Bengtsson i Varberg, Nilsson i Östersund, fru Hörnlund, herr Johansson i Simrishamn, fru Ludvigsson och herr Nilsson i Kalmar (alla s) har avgivit följande 14 reservationer till betänkandet.

1. Mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken (mom. 1)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Riksdagen fastställde" och på s. 14 slutar "förevarande motionen" bort ha följande lydelse:

Riksdagen fastställde förra året mål och riktlinjer för de kommande årens sysselsättningspolitik. Dessa mål och riktlinjer var mycket ambitiösa och medför därför krav på konkreta åtgärder från statsmakternas sida för att kunna förverkligas. Åtgärderna måste vara av olika slag och ha verkningar på både längre och kortare sikt. Själva ramen skapas av den ekonomiska politiken och, såvitt avser det kommande året, budgetförslaget.

Det kan utan vidare konstateras att budgetpropositionen inte innehåller någon uppföljning av riksdagens beslut från i höstas om sysselsättningspolitiken. Det är från principiella utgångspunkter betänkligt att så inte skett. Att riksdagen antar långtgående programuttalanden utan att

dessa följs upp på åtgärdssidan är ägnat att undergräva förtroendet för statsmakternas vilja att nå det uppställda målet om arbete åt alla.

Möjligheterna att med budgetpropositionen som bas nå en ökad sysselsättningsnivå måste anses som små, och detta förhållande kommer att gå ut över bl. a. det stora antalet hemmavarande kvinnor som önskar förvärvsarbete. Ambitionsnivån när det gäller att undanröja förvärvshinder är också för låg. Till belysning härav kan nämnas att från ett regeringspartis sida har aktualiserats krav på en minskad takt i den av riksdagen fastställda utbyggnaden av samhällets barnomsorg. Denna fråga har avgörande betydelse för kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete.

Utskottet anser att den socialdemokratiska partimotionen 543 skall tas till utgångspunkt för sysselsättningspolitiken det kommande budgetåret. Utskottet instämmer för sin del i den analys av sysselsättningspolitiken som görs i motionen och där följs upp med konkreta förslag på de arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska områdena. Dessa förslag kommer såvitt rör arbetsmarknadspolitiken att behandlas i det följande.

I enlighet med motionärernas förslag bör riksdagen slå fast att det sysselsättningspolitiska målet arbete åt alla skall innefatta de komponenter som angivits i motionens hemställan. Arbetsmarknadspolitiken måste vidareutvecklas efter de riktlinjer som socialdemokraterna dragit upp och som bl. a. innebär

- att de arbetsmarknadspolitiska insatserna i ökad utsträckning knyts till arbetsplatserna,
- att arbetsmarknadspolitiken får omfatta en allt större del av arbetsmarknaden,
- att arbetsmarknadspolitiken görs alltmer inriktad på individuella problem och förhållanden.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionen 543 i förevarande del. Däremot finner utskottet inte skäl att göra något uttalande i anslutning till vpk-motionen 67, som således avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken* att riksdagen

dels avslår motionen 1976/77: 67,

dels med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 1, uttalar att det sysselsättningspolitiska målet arbete åt alla skall innefatta

- jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet
- regional balans
- arbete efter vars och ens förmåga
- trygghet i anställningen
- arbete, praktik eller utbildning åt alla ungdomar.

2. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket (mom. 2)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att arbetsförmedlingen ges personella resurser, som gör det möjligt att ge den enskilde erforderligt stöd i ansträngningarna att finna lämpligt arbete. Utskottet kan därför inte godta den i propositionen föreslagna ökningen, som i realiteten innebär en avsevärd uppbromsning i utbyggnaden av arbetsförmedlingen. Den nuvarande utbyggnadstakten med ca 300 nya tjänster per år bör hållas. Medel för ytterligare 60 tjänster i förhållande till regeringens förslag bör därför anvisas.

Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning att de föreslagna personalförstärkningarna bör sättas in i samband med andra typer av åtgärder för att göra förmedlingen effektivare. En sådan koncentration av insatserna bör ge värdefulla erfarenheter för den framtida utbyggnaden av förmedlingsarbetet.

Vad utskottet anfört med anledning av motionen 543 i aktuell del bör regeringen underrättas om.

I övrigt har utskottet ingen erinran mot propositionens beräkning av arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Särskilda förmedlingsinsatser m. m. för kvinnor (mom. 5)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Utskottet utgår" och på följande sida slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att försöksverksamheten med särskilda arbetsförmedlare för kvinnliga arbetssökande bör fortsätta t. v. och att en ordentlig utvärdering bör komma till stånd innan man fattar beslut om den framtida verksamheten.

Utskottet utgår från att regeringen snarast möjligt lämnar riksdagen en redovisning av den begärda utvärderingen. Därefter får man ta ställning till om erfarenheterna skall leda till organisatoriska konsekvenser och om försöket skall fortsätta i någon form.

Den socialdemokratiska motionen 543 tar även upp de försök som startade 1973 på initiativ av jämställdhetsdelegationen och som går ut på att i ökad utsträckning placera *kvinnor i traditionellt manliga arbeten*. Försöksverksamheten, som pågått i sex län, har enligt motionen gett goda erfarenheter. Ca 150 företag har medverkat och över 2 000 kvinnor har genomgått den speciella kursen Arbetsliv och utbildning (ALU) och därefter fått arbeten i tidigare traditionellt manliga arbeten. Försöken har även följts upp av en familjesociologisk undersökning.

I motionen framhålls att försöksverksamheten upphör enligt det ursprungliga beslutet den 1 juli 1977 och att arbetsmarknadsverkets begäran att få fortsätta verksamheten inte kommenteras i budgetpropositionen. Motionärerna föreslår att även denna verksamhet blir föremål för en utvärdering innan beslut fattas att försöket skall upphöra. Förslag härom bör enligt motionen föreläggas riksdagen senast i samband med tilläggsbudget III.

Även i denna fråga delar utskottet motionärernas uppfattning. Försöket bör fortsätta och vidareutvecklas. Det finns anledning att ge samtliga län resurser av det slag som kommit försökslänen till del. En systematisk utvärdering bör också komma till stånd så att underlag skapas för ställningstagande till vilka delar av verksamheten som i framtiden bör ingå i det reguljära förmedlingsarbetet. Riksdagen bör snarast få en redovisning av försöksverksamhetens utfall och regeringens ställningstagande med anledning därav.

Vad utskottet anfört i förevarande sammanhang bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *särskilda förmedlingsinsatser m. m. för kvinnor* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 11, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Deltidsarbete (mom. 6 och 7)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Jämställdhetskommittén överlämnade" och slutar "utskottets sida" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning visar den i motionen åsyftade utredningen vikten av att de deltidanställdas ställning stärks. De av den förutvarande jämställdhetsdelegationen framlagda förslagen bör omgående prövas av regeringen och erforderliga förslag utan dröjsmål föreläggas riksdagen. Jämställdhetskommittén har f. ö. i februari i år i en skrivelse till regeringen bl. a. föreslagit en uppföljning av utredningen.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning om en informations-

kampanj bland deltidsanställda. Arbetsmarknadsverket bör därför tilldelas 500 000 kr. för genomförande av en sådan kampanj.

Regeringen bör underrättas om utskottets ställningstagande.

Den under programmet Arbetsmarknadsinformation gjorda kostnadsberäkningen bör justeras med hänsyn till det anförda.

dels att utskottets hemställan under 6 och 7 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *åtgärder med anledning av utförd deltidsutredning* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 12, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
7. beträffande *anslag till informationskampanj för deltidsanställda* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 13, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice (mom. 14)

Reservanterna anser

dels att avsnittet "Medelsberäkningen" på s. 27 i utskottets yttrande bort ha följande lydelse.

Utskottet har tillstyrkt socialdemokraternas förslag att förmedlingen tillförs ytterligare 60 tjänster. Detta medför en kostnadsökning med 4,5 milj. kr. Dessutom har utskottet biträtt ett förslag från samma håll om 0,5 milj. kr. till en informationskampanj bland deltidsanställda. Sammanlagt innebär detta att anslaget bör utöver regeringens förslag räknas upp med 5 milj. kr. till totalt 663 475 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 26, och med anledning av propositionens förslag till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 663 475 000 kr.

6. Bidrag till företag som anordnar utbildning av anställda (mom. 15 och 16)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Utskottet bedömer" och slutar "av finansfullmakten" bort ha följande lydelse:

Den höjning av bidraget till 25 kr. per timme vid utbildning som alternativ till uppsägning eller permittering vilken föreslås i propositionen 65 är av värde i den givna situationen och biträds av utskottet. Det är emellertid endast fråga om en kortsiktig insats. Utskottet anser liksom

motionärerna att man målmedvetet bör arbeta för att utbildningsåtgärder tas in i företagets långsiktiga planering för olika konjunktursituationer, så att improvisationer i akuta lägen undviks. För de anställda är en målmedveten utbildningsplanering med den angivna inriktningen av största vikt. Sett i ett längre perspektiv kan man räkna med att planering och genomförande av utbildningsinsatserna sker via utbildningsfonder i företagen, en fråga som utskottet återkommer till i det följande. För att redan nu nå en förbättrad planeringsberedskap behövs en kraftigare stimulans än de bidrag som föreslås i budgetpropositionen och skall gälla från den 1 juli i år. Utskottet ställer sig bakom den avvägning som gjorts i motionen 543 och förordar således dels att bidraget vid utbildning som alternativ till uppsägning eller permittering höjs till 16—24 kr. per timme, dels att bidraget vid utbildning av redan anställda i kombination med fast anställning av ersättare höjs till 24 kr. per timme, att gälla från den 1 juli 1977 tills vidare.

dels att utskottets hemställan under 15 och 16 bort ha följande lydelse:

15. *beträffande bidrag till arbetsgivare som anordnar utbildning av anställda som alternativ till permittering* att riksdagen

dels med anledning av budgetpropositionen samt med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 17, godkänner vad utskottet anfört och föreslagit i fråga om ändrade grunder, att tillämpas från den 1 juli 1977,

dels godkänner den i propositionen 1976/77: 65 förordade tillfälliga höjningen av bidraget att gälla för utbildning som påbörjas och slutförs under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977,

dels ock bemyndigar regeringen att om så behövs förlänga nämnda period längst till utgången av år 1977 samt att i särskilda fall medge att bidrag med 25 kr. per timme får utgå under längre tid än 160 timmar,

16. *beträffande bidrag till företag som anordnar utbildning av redan anställda i kombination med fast anställning av ersättare* att riksdagen med anledning av budgetpropositionen samt med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 18, godkänner vad utskottet anfört och föreslagit i fråga om ändrade grunder, att tillämpas från den 1 juli 1977.

7. Jämställdhetsbidraget (mom. 17)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar "Vid bedömningen" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Vad jämställdhetsbidraget beträffar delar utskottet den uppfattning

som kommer till uttryck i motionerna 543 och 1350, nämligen att bidragsbeloppet behöver förstärkas väsentligt och tillämpningsföreskrifterna ändras i den i motionerna angivna riktningen för att bidraget skall bli ett effektivare instrument i arbetet på att bryta könsbarriärerna på arbetsmarknaden. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna.

Såsom föreslås i budgetpropositionen bör försöksverksamheten med bidraget fortsätta under budgetåret 1977/78.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *jämställdhetsbidraget* att riksdagen med anledning av budgetpropositionen och propositionen 1976/77: 65 samt med bifall till motionerna 1976/77: 543, yrkandena 9 och 10, och 1976/77: 1350 godkänner vad utskottet anfört och föreslagit i fråga om ändrade grunder för bidraget till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön, att tillämpas fr. o. m. den 1 februari 1977.

8. Utbildningsfonder i företagen (mom. 20)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Sysselsättningsutredningens förslag" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det av sysselsättningsutredningen skisserade fondsystemet skulle, ställt under samhälleligt och fackligt inflytande, kunna få stark verkan för att trygga sysselsättningen inom företagen. Det är därför angeläget att fondfrågan tas upp till utredning. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *utbildningsfonder i företagen* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 20, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Barntillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning (mom. 22)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar "Utskottet noterar" och slutar "härmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker motionen 225. På däri angivna skäl bör försöksverksamheten med barntillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning utvidgas att även gälla de fall då föräldern eller föräldrarna får sin utbildning inom den egna kommunen men under utbildningstiden måste

bo utanför hemorten. Detta är en rättvisefråga för dem som är hemmahörande i till ytvidden stora kommuner med långa avstånd till tätorten. De föreskrifter som meddelats om försöksverksamheten bör ändras i enlighet med det sagda. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *barn tillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 225 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Medelsberäkningen (mom. 29)

under förutsättning av bifall till reservationerna 6 och 7

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Utskottet som" och slutar "har begärt" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt de i motionerna 543 framställda yrkandena om förstärkta bidrag vid utbildning av anställda, tillstyrker därför den i motionen begärda uppräknings av anslaget med 80 milj. kr. I övrigt godtas propositionens beräkning av anslagsbehovet. Anslaget bör alltså föras upp med 1 356 250 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *medelsberäkningen* att riksdagen med anledning av budgetpropositionens förslag samt med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 27, till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 1 356 250 000 kr.

11. Statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten (mom. 32)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "anförda motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som uttrycks i motionen 543 att en omläggning av statsbidragsgivningen till kommunala beredskapsarbeten är angelägen. Det kan inte heller hävdas att det föreligger tekniska hinder av beskaffenhet att behöva fördröja reformen. Utskottet biträder därför motionsyrkandet som innebär att regeringen skall skyndsamt förelägga riksdagen förslag till ett förbättrat bidragssystem som bättre stimulerar kommunerna att påbörja dagsverksbilliga arbeten. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 15, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet (mom. 44)

Reservanterna anses

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar "Utskottet hänvisar" och slutar "begärt belopp" bort ha följande lydelse:

På de i motionen 543 angivna skälen bör en ytterligare höjning av KAS göras med verkan från den 1 juli 1977. Det höjda beloppet bör, som föreslås i samma motion, utgöra 65 kr. Lagen om kontant arbetsmarknadsstöd bör ändras i enlighet härmed. Utskottet lägger i det följande fram förslag till lagändring.

Utskottets ställningstagande medför någon minskning av medelsbehovet under anslaget. En sänkning av anslaget bör dock inte göras på grund av förslaget. Till följd härav och då propositionens medelsberäkning godtas bör anslaget föras upp med begärt belopp.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 22, samt med anledning av motionen 1976/77: 1280 antar följande lagförslag:

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrives att 18 § lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §¹

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 55 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 65 kronor för dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

¹ Senaste lydelse 1976: 1076.

13. Höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade (mom. 48)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar "AMS har" och slutar "motionen 543" bort ha följande lydelse:

I det föregående har föreslagits en höjning av jämställdhetsbidraget från 8 till 16 kr. per timme för att främja arbetet på jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är lika angeläget att stimulera till ökade utbildningsinsatser för att underlätta sysselsättningen för handikappade. AMS har i anslagsframställningen anmält sin avsikt att vid utbildning för svårt handikappade medge att bidragsbeloppet höjs med upp till 75 procent av den totala lönekostnaden för den handikappade. Självfallet är det av värde att AMS utnyttjar sin befogenhet att i enstaka fall sätta in ett förstärkt bidrag när så är motiverat. Det ändrar emellertid inte behovet av en högre nivå för det bidrag som normalt skall utgå. Utskottet tillstyrker sålunda att det aktuella bidraget i enlighet med yrkandet i motionen 543 höjs från 8 till 16 kr. per timme. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 543, yrkandet 19, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Bidrag till arbetarskyddsfonden (mom. 61)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar "Utskottet finner" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Finansieringsförslaget i propositionen 1975/76: 182 byggde på tanken att kostnaderna för information, utbildning och forskning sammanhängande med arbetsrättsreformen skall bäras av produktionen. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning från principiella utgångspunkter. Såsom yrkas i motionen 544 bör finansieringen av utbildning och övriga åtgärder läggas om och från den 1 januari 1978 ske i den ordning som förutsattes i propositionen 182, dvs. genom höjning av arbetarskyddsavgiften från 0,10 till 0,17 procent. Genom den höjda avgiften kan uppskattningsvis ca 140 milj. kr. bli disponibla för de aktuella aktiviteterna. Intäkterna genom arbetsgivaravgifter är sålunda högre än det i budgetpropositionen föreslagna anslaget och möjliggör ökade utbildningsinsatser, vilka väl behövs om lagstiftningen skall fungera effektivt.

Lagen om arbetarskyddsavgift bör ändras i enlighet med det sagda. Utskottet lägger i det följande fram lagförslag härom.

Stödet till arbetsgivarorganisationerna för information och utbildning om medbestämmandelagen bör som föreslogs i propositionen 1975/76: 182 upphöra med utgången av år 1977. Kostnaderna för den utbildningsverksamhet som därefter kan vara erforderlig bör företagen kunna svara för på egen hand. De medel som härigenom frigörs fr. o. m. år 1978 bör användas för arbetstagarnas informations- och utbildningsverksamhet samt för forskningen på arbetslivets område.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar "Budgetpropositionens medelsberäkning" och slutar "myndigheters styrelser" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till ovan gjort ställningstagande i finansieringsfrågan bör medel endast anvisas för de med anslaget avsedda ändamålen i vad avser andra halvåret 1977. Den avgiftsfinansiering som skall ske därefter har med nu gällande premisser antagits ge en intäkt för helt år av 140 milj. kr. Anslaget bör därför tas upp med 70 milj. kr.

Riksdagen bör lämna det i budgetpropositionen begärda godkännandet beträffande stöd till utbildning av de anställdas representanter i statliga myndigheters styrelser.

dels att utskottets hemställan under 61 bort ha följande lydelse:

61. att riksdagen

A. med bifall till motionen 1976/77: 544, yrkandet 5, antar följande lagförslag:

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift

Härigenom föreskrives att 1, 3 och 4 §§ lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Arbetsgivaravgift som bidrag till arbetarskydd (arbetarskyddsavgift) erläggs enligt denna lag.

1 §

Arbetsgivaravgift som bidrag till arbetarskydd *samt till forskning, utveckling, utbildning och upplysning beträffande arbetslivs- och inflytande frågor* (arbetarskyddsavgift) erläggs enligt denna lag.

3 §¹

Arbetsgivare erlägger årligen arbetarskyddsavgift med belopp som motsvarar *en tiondels* procent av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Arbetsgivare erlägger årligen arbetarskyddsavgift med belopp som motsvarar *sjutton hundra*dels procent av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

¹ Senaste lydelse 1975: 321.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagare, vars lön under året understigit femhundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954: 243) om yrkeskadeförsäkring.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Avgift erlägges ej heller för lön som arbetsgivare utgivit till hemmavarande barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen ej får ske vid inkomsttaxeringen.

4 §¹

Av arbetarskyddsavgiften skall en fjärdedel utgöra bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet och tre fjärdedelar bidrag till kostnader i övrigt för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd ävensom till kostnader för skyddsarbete som utföres av skyddsombud som utsetts enligt 40 § tredje stycket arbetarskyddslagen (1949: 1). Den sistnämnda delen skall föras till en fond, benämnd arbetarskyddsfonden, som förvaltas enligt grunder som regeringen fastställer.

Av arbetarskyddsavgiften skall femton procent utgöra bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet.

Återstoden skall utgöra bidrag till

1. kostnader i övrigt för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd,

2. kostnader för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande medbestämmande i arbetslivet och arbetslivsfrågor i övrigt,

3. kostnader för skyddsarbete som utföres av skyddsombud som har utsetts enligt 40 § tredje stycket arbetarskyddslagen (1949: 1),

4. kostnader för utbildning av styrelserepresentanter för de anställda.

Den del av arbetarskyddsavgiften som avses i andra stycket skall föras till en fond, benämnd arbetarskyddsfonden. Fonden förvaltas enligt grunder som regeringen fastställer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978.

Äldre bestämmelser gäller alltså i fråga om avgift för tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1974: 796.

B. med anledning av budgetpropositionens förslag samt med bifall till motionen 1976/77: 544, yrkandet 6, till *Bidrag till arbetarskyddsfonden* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.,

C. med bifall till motionen 1976/77: 544, yrkandet 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om *upphörande av stödet till arbetsgivarorganisationer för information och utbildning i medbestämmandefrågor*.

Särskilda yttranden

av reservanterna:

1. Effektivare system för att undvika företagsnedläggningar (mom. 39)

Vi anser att det är nödvändigt att bygga ut nuvarande möjligheter att skapa rådrom för överväganden om åtgärder för att skjuta upp eller eliminera nedläggning eller inskränkning av driften av företag. Vår syn på hithörande frågor kommer att utvecklas i samband med behandlingen av regeringsförslagen om allmänna industri- och sysselsättningsstimulerande åtgärder och särskilda insatser för tekoindustrin.

2. Förstärkta bidrag till verkstäder inom arbetsvården (mom. 55)

Vi har vid utskottsbehandlingen krävt att yrkandena i motionen 543 (s) om principbeslut beträffande huvudmannskapet för skyddade verkstäder och därmed sammanhängande frågor skulle tas upp i förevarande sammanhang. Utskottsmajoriteten har emellertid avslagit denna begäran och hänvisat till att regeringen aviserat att proposition i ämnet skall föreläggas riksdagen senare i år. Med anledning härav vill vi understryka angelägenheten av att riksdagen bereds tillfälle att fatta beslut i dessa frågor i så god tid att de nya principerna kan bli gällande från den 1 januari 1979 i enlighet med vad som förutsatts i de aktuella utredningsförslagen.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Motionerna	1
Väckta under allmänna motionstiden 1977	1
Väckta med anledning av propositionen 1976/77: 65	8
Statistiska uppgifter	9
Utskottet	11
Mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken	11
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader m. m.	14
Arbetsmarknadsservice	16
Arbetsmarknadsinformation	17
Yrkesmässig och geografisk rörlighet	24
Medelsberäkningen	27
Bidrag till arbetsmarknadsutbildning	28
Sysselsättningsskapande åtgärder	38
Vissa decentraliseringsåtgärder	39
Statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten	40
Beredskapsarbeten	41
Industribeställningar	43
Detaljplaneringsbidrag	44
Medelsberäkning m. m.	44
Stöd till lagerupbyggnad	44
Kontant stöd vid arbetslöshet	45
Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning	46
Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning	47
Särskilda åtgärder för arbetsanpassning	47
Rehabiliterings- och stödåtgärder för svårplacerade	48
Sysselsättningsskapande åtgärder för svårplacerade	50
Medelsberäkningen	53
Bidrag till arbetarskyddsfonden	54
Utskottets hemställen	55
Reservationer	60
samtliga anförda av socialdemokraterna	
1. Mål och riktlinjer för sysselsättningspolitiken	60
2. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket	62
3. Särskilda förmedlingsinsatser m. m. för kvinnor	62
4. Deltidsarbete	63
5. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice ...	64
6. Bidrag till förctag som anordnar utbildning av anställda ...	64
7. Jämställdhetsbidraget	65
8. Utbildningsfonder i företagen	66
9. Barntillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning	66
10. Medelsberäkningen	67
11. Statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten	67
12. Höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet	68
13. Utbildning i företag av handikappade	69
14. Bidrag till arbetarskyddsfonden	69
Särskilda yttranden	
1. Effektivare system för att undvika företagsnedläggningar ..	72
2. Förstärkta bidrag till verkstäder inom arbetsvården	72

